

Наше Слово

PIK LXVI № 52 (3359) WARSZAWA, 26 GRUDNIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Підсумки року

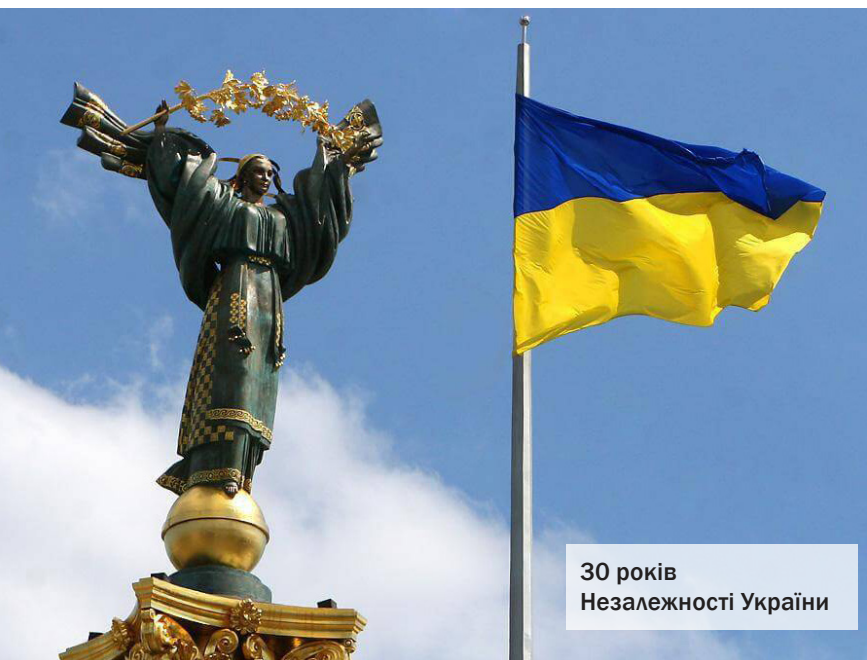
65-ліття «Нашого слова»

Підписання угоди для розміщення
Генерального консульства у Вроцлаві

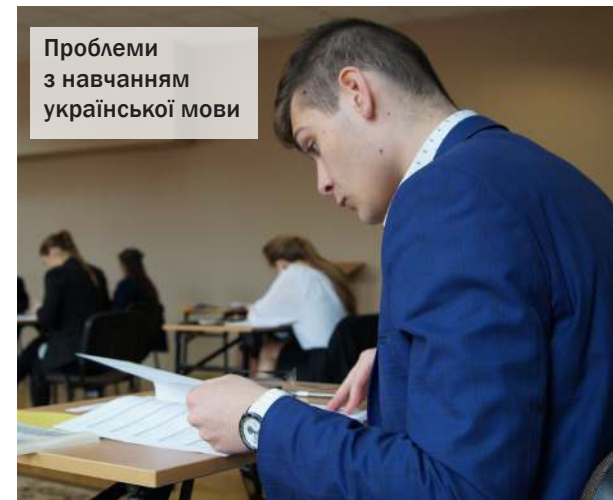
Мирослав Скірка, новий голова ОУП

30 років
Незалежності України

Курс активістів із середовищ
меншин і мігрантів у Перемишлі

Проблеми
з навчанням
української мови

Новий єпископ Греко-католицької церкви у Польщі

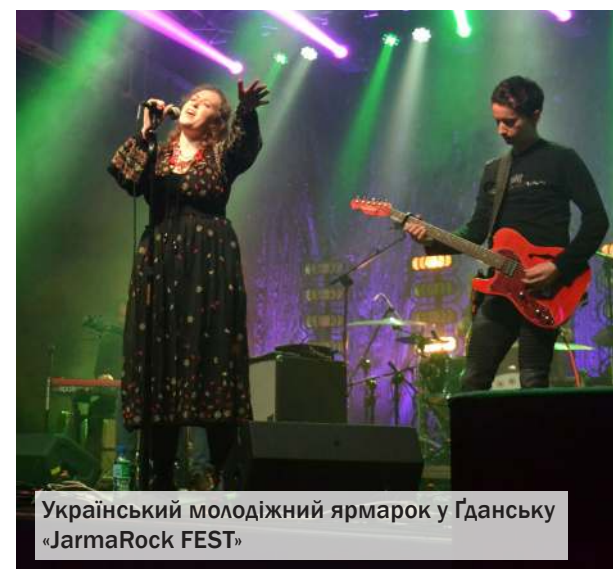
**31 квітня 2021 року
розпочнеться Національний
перепис населення та
житлового фонду 2021**

Зайдіть на веб-сайт spis.gov.pl і візьміть участь
у переписі по інтернету

Liczymy się
DLA POLSKI!

GUS Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań 2021

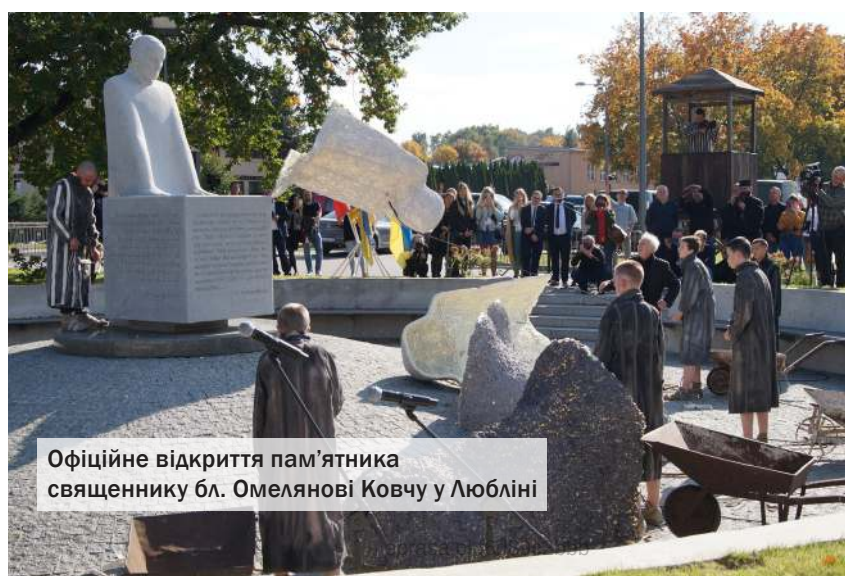
▲ Перепис населення 2021

Український молодіжний ярмарок у Гданську
«JarmaRock FEST»

Українці та поляки у Вроцлаві
протестують після смерті
громадянина України

Офіційне відкриття пам'ятника
священнику бл. Омелянові Ковчу у Любліні

Відзначення 30-ліття Об'єднання українців у Польщі
Усі фото – з архіву «Нашого слова»

ПОГЛЯДИ

Будинок з Шевченком, або Контексти, які (не)закінчуються

КАСЯ КОМАР-МАЦИНСЬКА,
культурознавчиня,
Перемишль

Місце, яке я особливо люблю показувати відвідувачам Народного дому, знаходиться на балконі театрального залу. Це невелика точка на стіні — з правого боку, якщо стати спиною до сцени. Для людей високого зросту вона буде на рівні очей, нижчі мусять трохи задерти голову. Це малий значок, розміром з людське око, його дуже легко прогавити. Якщо не знаєш, що це — пройдеш повз, подумаєш: плямка або пошкоджена штукатурка.

І це справді саме така штукатурка, хоча пошкоджена вона не випадково. Цей значок нашкрібав реставратор пам'яток архітектури і мистецтва, щоби перевірити, яким був первісний колір стін театральної зали. Її сьогоднішня мляво-рожева барва походить із часів останнього ремонту, себто з 90-х років. Перед тим приміщення було блідо-зелене, пшеничне, сталеве, а ще раніше — багряне, кольору червоного вина або згуслої крові. Можливо, що стіни були також вкриті пишними розмальовками у стилі «арт-нуво» з народними елементами — утім, це стане зрозуміло лише тоді, коли в процесі ремонту ми відкриємо ділянку поверхні, більшу за кілька сантиметрів.

Мені навіть важко уявити, як можна пофарбувати настільки велику залу, ще й прикрашену тисячами ліплених деталей. Наступні покоління наносили нові барви, обрані за власним бажанням або відповідно до того, які фарби були тоді доступні. Колись я вирішила запитати старших перемишлян про колір театральної зали «на самому початку». Кожен, залежно від того, коли переїхав до Перемишля, давав іншу відповідь. Багряного не пам'ятав ніхто, навіть автотони.

Зараз за вікнами іде сніг, усе стало монохромним, важко писати про кольори. Барвистим лишається віртуальний простір, незалежний від особливостей пір року за вікном. Саме тут я несподівано придивляюся до одного фото. На ньому — скромно обставлена кімната, знята у неприродній, «розтягнутій»

перспективі, притаманній світлинам оголошень будинків «на продаж». Стіни розфарбовані двома відтінками блідо-зеленого, з виразною лінією олійної ламперії (панельної обшивки — ред.), на вікнах висять брунатні завіси і сірі фіранки, на підлозі лежить коричневий лінолеум із дерев'яним ялинковим узором. У центрі кадру — стіл, на ньому — церата, попереду — коричневий стілець, ліворуч — лава, ще два стільці, позаду — кухонний куточок. Є ще календар на стіні, барометр, годинник і портрет вусатого діда з характерним високим чолом і буйними бровами. Неочікуваний Шевченко.

Скріншот оголошення

Будинок «на продаж» знаходиться в одному з сіл гміни Барцяни, що біля польсько-російського кордону (з Калінінградською областю). В оголошенні читаю: його побудували у 1907 році. На підтвердження отримую фото старих дерев'яних дверей, цементної плитки та характерних напівкруглих віконних склепінь. Гортаю знімки цього оголошення, бачу дерев'яний пліт, розлогий, зарослий високою травою сад і сильно похилу яблуню без листя, обліплена зате червоними, дрібними яблуками.

Безперечно, цей будинок у своєму житті мав також німецьких мешканців. Близько 40 років там лунали німецькі розмови, жарти, сварки, молитви, віршики, звичай. Потім хтось, хто пише велику історію, пересунув кордони і привів до хати нових жителів — безсумнівно, переляканих і загублених. Зі своїм оберегом, який творить домівку, — Тарасом. Вони у тих стінах писали власну «правду, силу, волю» і мову. І також загубилися в історії.

В Русінові, біля Валча, у так званій «колонії» поруч із брукованою до-

рогую стоїть капличка. Побудована з цегли, у характерній для цього регіону формі стовпа. Утім, вона розфарбована синьо-жовтими фарбами, нагорі має «східний» хрест, а по боках — вишивані ікони. Коли населений пункт називався Ruschendorf (що означало дослівно «рухливе село»), споруда мала, певно, колір натуральної червоної цегли, простий хрест та оригінальні скульптури святих. Те, що я сама можу пам'ятати і що також уже повністю належить минулому, — це русінівські жінки у квітчастих українських хустках, які кожного травня рівно прикрашали свою капличку різнобарвними стрічками і,

Фото авторки статті

сидячи на лавках перед нею, відспівували молитви — «маївки». Зараз призабуту й обдерту святиню оточує низький дерев'яний пліт. Немає перед ним ані лавок, ані жодної бабусі у квітчастій хустці.

Простір, у якому ми живемо і який нас оточує, вкритий різними шарами кольорів минулого. Іноді розшифровувати їх, зішкрібувати чергові пласти буває важко, навіть боляче. Завжди простіше розмалювати наново, звернувши і по-своєму, щоб наблизити, освоїти простір, даний також і нам — але, як би ми до цього не ставилися, лише на певний час. Це природний хід подій, кожне покоління залишає свої власні сліди. Утім, є місця, де у певний момент щось обривається — і продовження немає. Таких локацій, означених нашими дідами і бабусями, де вже не живуть ті, хто може продовжувати традиції, стає щораз більше. Ще недавно це були переважно церкви і брусненські хрести, які залишилися на землях виселення. Зараз це також будинки та всі інші форми малої і більшої архітектури, встановлені українцями або адаптовані ними до своїх потреб на нових місцях поселення. Ці споруди дуже цікаві своїм багатонаціональним нашаруванням — якщо вони зберуться, ними мали би зайнятися дослідники, реставратори, археологи. Ці люди будуть знімати шар за шаром і думати, якими були колишні німці й українці, що тут жили і яких уже немає.

Моєю довгий час неусвідомленою мрією було мешкати у старому будинку з горищем, на якому зберігаються запліжені зошити зі школи моєї прабаби, колиска діда, валіза зі старою порцеляною, що її отримали батьки в подарунок на весілля. Ця мрія пов'язана з потребою відчуття приналежності і прив'язки до певного місця. Простору, в якому народилася не тільки я, але й моя мама, баба, прабаба, який у моїй родині ніколи не переривався. І хоча люди вже так давно «виросли із потреби землі», і кожне покоління хоче ставити свій новий дім, я все ж таки відчуваю певну тугу, яку важко описати. Мабуть, саме тому я так добре почуваюся у просякнутому пилюкою, вогкістю і запахом викурених колись цигарок Народному домі. Це місце, занурене десь поміж минулим та сучасністю, дає відчуття продовження. Це мій, але думаю, що і наш спільний, метафоричний «дім із горищем». І з шарами фарби, які ми разом можемо відкривати для себе, а також — доповнювати й домальовувати. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

ПОДІЇ

Не перепросили, не заплатили

Портал kresy.pl мав у листопаді попросити вибачення у Петра Тими — колишнього голови Об'єднання українців у Польщі — за розміщений на сайті коментар. Зараз уже кінець року, а сайт досі нічого не опублікував.

«Фонд „Кресова компанія” (Fundacja Kompania Kresowa — ред.) як адміністратор порталу kresy.pl просить вибачення у Петра Тими за розміщення на згаданому сайті 22 листопада 2018 року о 22:53 коментаря користувача Kojoto@Kojoto, який незаконно порушив його (Петра Тими — ред.) особисті права, як-от на добре ім'я та гідність, і цей коментар зберігався адміністратором порталу до його видалення, тобто до 19 грудня 2019 року». Повідомлення такого змісту мало з'явитися на сайті kresy.pl протягом семи днів з моменту остаточного рішення у справі, тобто до 27 листопада 2021 року. Вибачення у день публікації мало бути серед перших п'яти

повідомлень, воно повинно було залишатися на сайті щонайменше сім днів поспіль. Крім того, його мали опублікувати під статтею «Тима висварив польську меншину в Україні за те, що вона не реагує на фаєри на Цвинтарі „Орлят”» (на фото — скріншот статті).

Під вищезгаданим матеріалом 22 листопада 2018 року інтернет-користувач «Kojoto@Kojoto» розмістив коментар такого змісту: «Курв.... Тима відкрито гавкає на вболівальників за підтримку польських шкіл та польської меншини загалом. Це шовіністичний сучий син, який живе коштом польської нації. Це стерво треба терміново позбавити громадянства».

— Адміністратор будь-якого сайту повинен слідкувати за тим, що на ньому публікують користувачі. У разі потреби повинен реагувати, коли з'являються коментарі вульгарного, образливого змісту або які порушують право на добре ім'я та гідність людини. Коментар

про Петра Тиму мав саме такий характер, однак адміністратор все-таки не видаляв його впродовж тривалого часу, — пояснює адвокат Петро Федусь, який репрезентував Петра Тиму в суді.

Під час судового засідання, яке відбулося 12 листопада 2021 року в окружному суді району Варшава-Прага, сторони досягли мирової угоди. Згідно з нею, окрім публікації вибачень перед діячем ОУП, фонд «Кресова компанія» мав переказати 500 злотих на рахунок Українського товариства у Любліні. Цієї суми досі (до 20 грудня, на час виходу газети) немає. ■

Павло ЛОЗА
Фото — скріншот з сайту kresy.pl

ПІДСУМКИ РОКУ

Підсумок року – алфавіт-2021

Кінець кожного року – це час роздумів та аналізу. Нижче «за алфавітом» ми підводимо підсумки року, що минає. Що ми пам'ятатимемо, що пережили, що нас розвеселило, а що – засмутило.

А як Акція «Свята без тата». Вона завершилася ще до Різдва, пройшла онлайн, але попри це – виявилася рекордною. Організаторам вдалося зібрати 167 500 тисяч злотих. Це найбільша за всі роки сума. Завдяки цьому в Україні різдвяні подарунки отримали 3650 дітей. Чи у підсумках за 2022 рік ми знову зможемо написати про «рекорд добра»?

Б як Багатокультурність. Наскільки це делікатна справа – добре знають у Перемишлі. У січні у місті знищили кам'яну пам'ятну дошку, присвячену трьом видатним перемишлянкам: українській художниці Олені Кульчицькій, польській політичній діячці Вінценті Тарнавській та єврейській психоаналітиці Хелен Дойч. Дошку встановили в межах художнього проєкту «Центр світів є тут» у вересні 2020 року. Утім, після того, як кресові середовища піддали сумніву легітимність увічнення прізвища Кульчицької з приводу її нібито комуністичної діяльності, дошку не відновили. Тепер про це вже й мови не має.

В як Вакцинація від коронавірусу, яка має як своїх прихильників, так і противників. Але зараз не про

це. На відміну від Польщі, де про щеплення подбала Єврокомісія, Україна мусила сама давати собі раду із закупівлями. Забезпечення кращого доступу до препаратів у країнах зі Сходу домагалася, зокрема, Польща. Таким чином, вона стала для України ще одним «вікном у Європу» – цього разу «вакцинним». У тижневику ми кілька разів писали про передачу або продаж препаратів із Польщі в Україну.

Г як Генеральне консульство України у Вроцлаві. Восени посол України у Польщі та мер міста підписали договір про передачу дипломатам у користування місцевого офісу – це буде п'ята українська дипустанова у Польщі.

Г як «Газета виборча». Після того, як польський тижневик оприлюднив подробиці смерті двадцятип'ятирічного українця Дмитра Никифорова, затриманого вроцлавською поліцією, українські та польські жителі організували протест під воеводським відділком. «Припиніть насильство! Держава має захищати, а не вбивати!», «Хочемо справедливо-го розслідування» – так звучали лозунги учасників акції. Нагадаємо, що українець помер у вроцлавському витверезнику. За даними польського видання, поліцейські застосовували проти хлопця невинуватого фізичне насильство, зокрема били та душили. Слідство ще триває. На інцидент відреагували представники польської та української влади.

Д як Добра кава в «Dobro&Dobro». Одна з кав'ярень цієї мережі отримала кілька нагород на гастрономічному ярмарку «Food Business Forum Polska». Бізнес українського подружжя відзначили у категоріях «Новаторська маркетингова стратегія» і «Найкраща кав'ярня». Зараз мережа нараховує 17 закладів. Крім цього, вони відкрили чотири суши-кафе. Власники бізнесу – Олег та Інна Ярові, які у Польщі мешкають шість років.

Е як «Еее, якось воно буде». Проте ми маємо надію, що буде не тільки «якось», але й «буде нас багато». Скільки представників меншин проживає у Польщі, покажуть результати Перепису населення-2021. Імовірно, їх опублікують у новому році.

Є як Єдність. Так можна підсумувати курс активістів із середовищ меншин і мігрантів, що відбувся улітку у Перемишлі. Цей захід був однією з ініціатив утвореної у квітні цього року Коаліції організацій меншин і мігрантів. У курсі взяли участь члени нашої громади, були також люди з України та Білорусі. Можливо, у майбутньому вони стануть лідерами середовищ, із яких походять. У Варшаві в рамках проєкту відбувається перша едіція Інкубатора, де лідери з меншинних і мігрантських середовищ реалізують свої міні-ініціативи. Далі буде.

4. →

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Закликаємо підписати петицію!

17 грудня польський Сейм прийняв бюджет на 2022 рік, в якому зменшено на 40 мільйонів злотих субсидії на викладання нацменшинних та регіональних мов у Польщі на наступний рік. Представники наукових кіл, та експерти, які займаються питаннями меншин, підготували з цього приводу протест-петицію.

«Ми виступаємо проти дискримінаційних дій, спрямованих на інструменталізацію та обмеження законних прав національних та етнічних меншин та громади, яка використовує регіональну мову (кашубів) у Польщі. На нашу думку, ці дії свідчать про те, що уряд Польщі та парламентська більшість не поважають принципи демократичного діалогу та громадянські права, якими користується кожен громадянин Польщі, включно з тими, хто належить до нацменшин», – наголошують автори петиції, яку закликаємо підписати.

Повний текст документа та посилання на нього знайдете на сайті нашого тижневика (nasze-slowo.pl)

Що буде у грудневому випуску «Теленовин»?

Хто не встиг подивитися «Теленовини» у неділю, 19 грудня, по телебаченню, може побачити їх онлайн на сайті каналу TVP3.

У грудневій програмі її редактори пропонують розмову з українським режисером Олегом Сенцовим. Серед наших читачів та глядачів «Теленовин» є чимало тих, хто брав участь у протестах під російським посольством у Варшаві і вимагав звільнення Сенцова, якого у 2014 році засудили у сфальсифікованому процесі до двадцяти років колонії. Український режисер відсидів 5, і 2019-го був звільнений під час обміну полоненими між Києвом та Москвою. Розмова з Олегом Сенцовим відбулася в межах VI кінофестивалю «Ukraina!», який відкрився найновішим фільмом режисера «Носоріг».

У передачі є також сюжет про святковий концерт перемишської «Крайки», яка цього року відзначає 10-річний ювілей. Дізнаєтеся і про акцію «Свята без тата» – «Теленовини» розповідають про неї від самого початку її створення, тобто про вісім років активної діяльності.

У найновішому випуску є розмова з українською письменницею Яною Опарій. Вона працює над третьою книжкою, героями якої будуть успішні українські мігранти у Польщі. Чому вона вибрала саме таких героїв? Відповідь побачите у грудневому випуску програми на сайті regionu.tvp.pl, у вкладці telenowyny.pl.

Підтримаймо збір коштів на подарунки для дітей захисників України!

Фото з фейсбук-сторінки акції

Близько 4000 українських дітей зустрічатимуть Різдво без батьків – бо вони загинули, захищаючи Україну. Саме для них триває збір коштів у межах благодійної акції «Свята без тата» – аби купити малюкам подарунки. Вкотре заохочуємо приєднатися до ініціативи. Цього року традиційно можна пожертвувати гроші на рахунок організаторів – фонду «UNITERS».

Зробити свій внесок можна і на порталі rzutka.pl (треба знайти там вкладку «swietabeztaty»). Приєднатися можна і в інший спосіб, зробивши водночас щось приємне для себе. На сторінці «Święta bez taty / Свята без тата» у фейсбуці відбувається благодійний аукціон. Щодня аж до 6 січня там з'являються цінні, нестандартні та різноманітні лоти, на які можна робити свої ставки. Так, наприклад, охочі мали нагоду отримати м'яч із підписами усіх футболістів київської команди «Динамо», записатися на заняття з українським танцюристом Жорю Корольовим, який став відомим у Польщі завдяки участі в шоу телеканалу TVN «Танці з зірками» тощо. Всі отримані кошти призначаються на закупівлю подарунків.

Підтримати акцію можна також, пожертвувавши гроші на банківські рахунки:

Santander Bank:
55 1090 1841 0000 0001 4887 5552 (PLN, EUR)
Monobank: 4441 1144 4612 9023 (UAH)

«Пам'ятка української літератури» у бібліотеці

При Національній бібліотеці у Варшаві діє цифрова книгозбірня «POLONA.PL». Наразі вона є однією з найбільших таких віртуальних колекцій у Європі. Від минулого року там заохочують всіх зацікавлених подавати свої пропозиції щодо оцифрування необхідних матеріалів – як для повсякденної роботи, так і для навчання чи хобі. Ці послуги є безкоштовними. Як повідомив нам один із читачів, серед оцифрованих текстів є «пам'ятка української літературної давнини» – службник 1620 року, відредатований архимандритом

Кієво-Печерської лаври Єлисеєм Плетенецьким. Це перше видання службника у Києві.

Автор ідеї оцифрування цієї пам'ятки прагне, аби всі літургійні матеріали, які були створені до XVIII століття, також стали доступними в інтернеті. Ця робота, як пише наш читач, дуже важка.

Додаткові поїзди між Перемишлем та Львовом

Попереду – Новий рік, і багато хто з представників української громади раніше їздив відзначати його до Львова. Для тих, хто планує зробити так і зараз, маємо добрі новини. Із 22 грудня «Укрзалізниця» запустила два додаткові поїзди між Перемишлем та Львовом. Один із них відправляється з Перемишля о 06:56 і прибуває до Львова о 10:32. Натомість у зворотному напрямку вирушає о 19:15 і приїжджає до кінцевої станції о 21:05. Ще один потяг відправляється зі Львова о 04:13 і до Перемишля прибуває 6:03; назад іде о 21:50, цей поїзд буде до кінцевої станції о 01:26. Нагадаємо, що з 11 грудня щоденно курсують також поїзди Одеса-Перемишль. Із польського міста вони відправляються о 18:59 і прибувають до моря о 10:54.

Придбати квиток можна на сайті booking.uz.gov.ua.

Слід згадати, що у зв'язку зі складною епідемічною ситуацією та появою нового коронавірусного штаму «омікрон» польський уряд вирішив з 15 грудня посилити обмеження. Інформацію про правила перетину кордону можна знайти на сайті Прикордонної служби Польщі (strazgraniczna.pl).

Суд покарав поляка за вживання мови ненависті щодо українців

За ненависницькі дописи в інтернеті та заклики «вбивати українців» районний суд у Ченстохові зобов'язав 51-річного Збігнева О. виплатити штраф у розмірі 10 тисяч злотих. Він також має сплатити 3,5 тисячі злотих судових витрат. Про це повідомляє «Gazeta Wyborcza».

Цьому випадку надав розголосу Осередок моніторингу расистської та ксенофобської поведінки. У середині 2020 року вони написали до прокуратури заяву про те, що мешканець Ченстохови у соціальних мережах закликає до ненависті на національному ґрунті.

У вересні 2020 року 51-річного Збігнева О. затримали та пред'явили йому обвинувачення. Його звинуватили у розпалюванні ворожнечі за національною ознакою з 2019 року по червень 2020 року, в образі українців через їхню національну приналежність та у закликах до злочинів. Поляк, зокрема, писав, що «українці – не люди» і що вони є вбивцями.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПІДСУМКИ РОКУ

Продовження з 3 сторінки

Ж як «Живі у нашій пам'яті — віртуальний український некрополь у Польщі». Метою цього проєкту є створення загальнодоступної інформаційної онлайн-платформи (у польсько- та україномовному варіантах) про місця поховань у Польщі важливих для української національної пам'яті людей. До реалізації ініціативи приступило Українське історичне товариство за підтримки ОУП та інших організацій.

З як Західнопоморський грифон. Правління Західнопоморського воєводства на знак вшанування внеску у розвиток регіону нагородило Щецінський відділ ОУП Почесною золотою відзнакою Західнопоморського грифона, а Івана Сирника — голову регіонального відділу — цією ж Почесною срібною відзнакою. У вітальному листі сказано, що активність відділу на користь як меншин, так і всього Західного Помор'я — це, зокрема, організація Днів української культури, створення Ради національних та етнічних меншин у Щеціні, робота відкритого університету «На межі культур», організація конференцій, дебатів, концертів, виставок та конкурсів, а також благодійна допомога дітям в Україні.

И як «Иииии... і що далі буде зі школами?». Таке питання виникає у багатьох батьків, чиї діти вчаться в українських школах та пунктах навчання. Адже наглядові органи припинили фінансувати навчання мови, історії та географії України для учнів з українським громадянством. Ця ситуація змусила директорів вводити зміни у закладах. Зокрема, так сталося у ліцей у Білому Борі та Лігніці. Як усе завершиться? Поки що тривають перемовини і консультації на рівні польського та українського міністерств освіти.

І як «Історична хвилина в ольштинському соборі». Саме такий заголовок мала стаття з початку лютого цього року, у якій ми писали про чин архієрейського найменування нового єпископа греко-католицької церкви у Польщі — отця Аркадія Трохановського. Новостворена Ольштинсько-Гданська єпархія охоплює усю територію Вармінсько-Мазурського, Поморського та Підляського воєводств, а також частину Мазовецького і Куявсько-Поморського регіонів.

Ї як «Їдемо, їдемо, дражки не знаємо». Хто хоч раз був на «Лемківській ватрі» у Ждині, той знає цю пісню. Хоча цьогорічний захід відбувся частково за участі публіки, відвідати його могла обмежена кількість людей, тож організатори транслювали події також в інтернеті. Може, вже через рік найбільший лемківський фестиваль у Польщі пройде у «звичайній» формі. А він уже «За горком, за горком...».

Й як Йойкати. Викрикувати «йой» можна від болю, але також — від страху. Здається, деякі середовища злякалися акції «Полум'я братерства». Тому цього року почали атакувати її ініціаторів. Різні люди та організації стали звертатися безпосередньо до гарцерів, які організовують подію разом із пластунами з Польщі. У листах та мейлах вони писали про те, що ініціатива є «пропагандистською і антипольською», що пластуни намагаються «вибілити» Україну, що мета українських скаутів — забути про Волинь. Ця дезінформація якоюсь мірою спрацювала, бо учасників акції було менше, ніж торік.

К як «Крайка» з Перемишля. Саме цього року гурт відзначав своє 10-ліття. Іще недавно, після запису останнього альбому «Бувайте здорові», говорили, що колектив якоюсь мірою прощається зі слухачами. Проте після певних змін «Крайка» дещо оновила свій склад і продовжує діяльність.

Цього року відзначав свій ювілей ще один український ансамбль — хор «Оберіг» із М'ястка у Поморському воєводстві, якому також виповнилося десять років. З цієї нагоди співаки записали альбом, який присвятили своїм батькам, виселеним із рідних земель.

Л як Львів'яни, які відзначили українця з Перемишля. Вчена рада Українського католицького університету (УКУ) надала відомому перемиському діячеві Володимирові Пилиповичу звання почесного доктора (doctor honoris causa). Він багато років досліджує історію Перемишля та окремих епізодів з життя української громади у Польщі. Є автором та упорядником кількох десятків книг-опрацювань.

М як Міграційна криза на польсько-білоруському кордоні, де вже кілька місяців перебувають тисячі мігрантів з країн Африки та Близького Сходу. Польща ще у вересні ввела надзвичайний стан у населених пунктах Підляського та Люблінського воєводств, які межують із Білоруссю. У деяких із них живуть українці, зокрема — у Черемсі. Ці люди поділилися на шпальтах газети своїми спостереженнями та побоюваннями.

Н як Народний дім. У Польщі немає більш упізнаного українського будинку. Оскільки в березні 2011 року документи про продаж українцям Народного дому оформили нотаріально, ми вирішили присвятити десятій річниці спеціальний випуск тижневика. Тож навесні ми розповідали багато цікавих фактів про процес відбудови споруди, про історію та архітектуру будівлі, але також — про сучасність і діяльність, яка там активно проводиться.

Окрім цього, ремонт триває. За 10 років вдалося виконати лише (або аж) 50% необхідних робіт. Лишається ще 50%. Як допомогти у відбудові споруди, можна дізнатися на фейсбук-сторінці Народного дому.

Фото з архіву редакції

О як Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня для українського священника з Польщі. Отримав його парох парафії Різдва Пресвятої Богородиці в Любліні, отець митрат Стефан Батрух. Нагороду йому присудили за вагомий особистий внесок у розвиток польсько-українського співробітництва та популяризацію культурної та історичної спадщини України в Польщі.

П як «Парох Майданека». Саме так називали греко-католицького священника Омеляна Ковча співв'язні у концтаборі в Майданеку, де він і загинув. У жовтні цього року у Любліні відбулося офіційне відкриття пам'ятника українському духівнику. Тоді ж вручили відзнаки ім. Омеляна Ковча, якими нагороджують людей та установи, чиї ініціативи посилюють процес примирення між представниками різних релігій та народами. Цьогорічними лауреатами стали організатори «Полум'я братерства» — Українська скаутська організація в Польщі Пласт та Програмний рух дослідників в Об'єднанні польських гарцерів, а також польська режисерка Агнешка Голланд і український режисер Олег Сенцов.

Р як Росія. Достатньо цього одного слова — і для українців уже все зрозуміло. Хоча зараз весь світ знає, що Росія зосередила десятки тисяч військових при кордоні з Україною, достеменно встановити наміри Москви неможливо. Залишаються тільки побоювання — чи буде повномасштабна війна?

С як Скірка Мирослав. Від березня він є новим очільником Об'єднання українців у Польщі. Його попередник Петро Тима був на цій посаді з 2006 року. Вибори відбулися 28 березня під час VIII з'їзду. На ньому призначили також інші керівні органи, прийняли звіти структур, обраних під час попереднього з'їзду.

Мирослав Скірка багато років співпрацює з ОУП. Зараз він також є директором програми «Навчальні тури до Польщі» фонду «Лідери змін», що діє в межах Польсько-американського фонду свободи.

Т як Тернопільський міський стадіон імені Романа Шухевича. Рішення про присвоєння місцевому стадіонові такої назви прийняла одногосно тамтешня міська рада. Таке рішення щодо об'єкта, який розташований на проспекті Степана Бандери 15, одразу ж викликало міжнародний скандал — за участі передусім Польщі та Ізраїлю. Зокрема, група жителів Ельблонга, де живе багато представників української громади, подала до мера та міської ради петицію. Її автори вимагали змінити назву кругового перехрестя (rondo) «Тернопіль» у Ельблонзі, надавши йому ім'я жертв Во-

лині. Також закликали розірвати партнерську угоду, укладену з Тернополем майже тридцять років тому.

У як Успіхи ОУП. Досягнення — це одне з питань, якими займалися учасники конференції з нагоди 30-ліття Об'єднання, що проходила у жовтні. Під час дводенної зустрічі члени організації говорили також — а може, й передусім — про проблеми та виклики, що стоять перед ОУП. А їх немало. Серед основних — питання ефективності роботи організації, видавання «Нашого слова», фінансування та децентралізація. Хоча щодо останнього члени Об'єднання мають єдину позицію — вважають, що децентралізація матиме для організації лише негативні наслідки.

Ф як Фестиваль Польського радіо «Нова традиція». Може, ми би про це зараз і не писали, якби не той факт, що переможцем цьогорічного фольклорного конкурсу став сяноцький гурт «Вернигора», який виконує давні бойківські пісні. Його вокалісткою є українка з Польщі Дарія Косек, яка відтворює пам'ять про забуті голоси Бескидів. Журі відзначило «Вернигору» першою нагородою за глибоке проникнення у бойківську музику та шляхетність її виконання.

Х як Хотілося б... Хотілося би мати більше й читачів, і грошей на видавничий процес «Нашого слова». На жаль, цього немає. Питання — чи буде? З такими роздумами тижневик відзначав цього року своє 65-ліття. Багато із вас помітило, що у газеті з'явилося оголошення про допомогу з лозунгом «Ми потрібні вам, а ви потрібні нам». Саме від кількості читачів та їхньої підтримки буде залежати, як виглядатиме «НС» та працюватиме редакція. У новому році це гасло не зміниться.

Ц як Це вже черговий. У травні у Гданську відбулася урочиста церемонія присвоєння одному зі скверів міста імені генерала Марка Безручка. Ініціатива вшанування військового діяча України, життя якого тісно пов'язане з Польщею, належить колишньому консулу Левові Захарчишину. Це вже не перший сквер у Польщі, якому присвоїли ім'я українського генерала. Два інших розташовані у Варшаві й Кошаліні. Ім'я Безручка носить також кругове перехрестя (rondo) у Вроцлаві.

Ч як Чорнобильська атомна електростанція. Тут багато писати не треба, цю трагічну історію знають усі. 26 квітня минуло 35 років від аварії на ЧАЕС. Після цього у межах програми допомоги постраждалим до Польщі приїжджали на канікули діти з України. Цей відпочинок організувала для них українська громада.

Ш як «Шашкевичівка». Перемиська школа ім. Маркіяна Шашкевича — це ще одна цьогорічна ювілярка. Закладу виповнилося тридцять років. На початку навчального 1991-1992 року, коли «шашкевичівка» відновила свою діяльність, туди прийшло близько 150 дітей. А за останні 30 років початкову школу закінчило понад пів тисячі учнів.

Щ як «Ще не вмерла Україна». Державний гімн України, здається, звучав цього року у різних містах Польщі так, як ніколи раніше. Адже українська держава відзначала 30-ліття незалежності. У межах святкувань у Польщі члени громади молилися за неї у храмах, відвідували місця спочинку борців за волю України на польських цвинтарях. Також організовували культурні заходи, пікніки, сімейні зустрічі. Крім цього, українські та польські діячі створили громадську ініціативу та сайт «Ukraina30.pl». На ньому кожен міг привітати Україну з 30-річчям її незалежності.

Б — слова, яке би починалося з м'якого знаку, немає. Тому залишаємо тут місце для ваших коментарів. Що найкраще вам запам'яталося і що ви вважаєте найбільшим успіхом за 2021 рік?

Ю як Ювіляр. Минулими роками у тижневику ми писали про кількох представників української громади, які відзначали свої 100-річні ювілеї. Цього року сто літ виповнилося одному нашому читачеві. Він не живе зараз у Польщі, хоча народжений на Любачівщині. Досі читає «Наше слово». Хто він такий? Читайте у наступному номері газети.

Я як Ярмарок у Гданську. Багато українців у Польщі не може уявити собі української культурної карти заходів без цієї події. «Український молодіжний ярмарок» у Гданську перетворився уже на фестиваль. Минулого року з огляду на карантин він відбувся онлайн, а цього-річ проходив уже за участю публіки. Уже 45-й раз!

Павло ЛОЗА

УКРАЇНА

Важкий 2021, але 2022 може бути важчим

Ці 12 місяців були насичені подіями. Ще один рік, означений ковідом, – цілком можливо, що не останній. Але це також час, коли Росія двічі вирішила зосередити свої війська поблизу українських кордонів. Сьогодні ми не знаємо, чим завершиться ескалація конфлікту. Проте не забуваймо, що рік, який минає, ознаменувався важкими внутрішніми змінами, хоча зараз важко однозначно оцінити їхній результат.

Удар по проросійських політиках

У перші місяці 2021 року виявилось, що дещо призабута Рада національної безпеки і оборони (РНБО) України може зіграти роль боездатного інструмента в боротьбі з російським впливом.

На початку лютого РНБО запровадила санкції проти трьох інформаційних каналів: «ZIK», «NewsOne» та «112 Україна», а також проти їхнього власника Тараса Козака, депутата «Опозиційної платформи – За життя». Фактично ці телеканали належали куму Путіна, проросійському політику Вікторові Медведчуку.

Рішення про санкції ухвалили у зв'язку з участю Козака та його компанії у торгівлі вугіллям із самопроголошеними республіками на Донбасі. Згадані станції, за даними силовиків, фінансували за рахунок отриманих із цього коштів.

Останніми роками, попри війну, у телевізійних програмах Тараса Козака можна було почути «російську точку зору». Зокрема, там показували, як Віктор Медведчук вільно літає до Москви, де розмовляє з високопосадовцями про відновлення нормальних відносин між державами. Кремль після санкцій РНБО виступив з протестом.

19 лютого обмеження запровадили вже проти самого Медведчука та його дружини Оксани Марченко за звинуваченням у фінансуванні тероризму. Таким чином, усі активи подружжя в Україні заблокували на три роки. Офіційним приводом назвали те, що Медведчук володіли Новошахтинським нафтопереробним заводом у Ростовській області в Росії, який постачає нафтопродукти бойовикам на Сході України. 75% акцій цієї компанії належать Марченко, а 25% – дружині Козака.

У травні виявилось, що санкції – це лише початок. Генпрокурорка Ірина Венедіктова повідомила, що Віктора Медведчука та його політичного і бізнес-партнера Тараса Козака підозрюють у державній зраді. Проти обох відкрили справу за відповідною статтею, а також за іншими – про «підготовку до розграбування національних цінностей на окупованій території» та про створення організації, яка мала на меті вербувати українців, що їздили до Росії на роботу чи навчання, для поширення антиукраїнської пропаганди.

Суд Києва помістив Віктора Медведчука під цілодобовий домашній арешт, і він досі перебуває під вартою. Козак же, найімовірніше, переховується у Білорусі.

Навчання українських військ
Фото з фейсбук-сторінки Міністерства оборони України

Росія атакує

Коли Україна почала обмежувати вплив проросійських сил, Кремль наважився на військову ескалацію. Наприкінці липня 2020 року на Донбасі вступив у силу черговий (двадцять дев'ятий) режим припинення вогню. Дійсно, в перші місяці було спокійніше порівняно з першим півріччям. Але після Нового року все відновилося – кількість обстрілів знову почала збільшуватися, а втрати серед українських бійців почастішали.

У той же час Росія стала зосереджувати свої війська біля кордону з Україною та в окупованому Криму. У квітні їхня кількість перевищила 100 тисяч солдат, що викликало занепокоєння не лише в Україні, а й на Заході.

Росія перекинула у Чорне море флотилію з десятків невеликих десантних, артилерійських і допоміжних ко-

раблів з Каспію, два великих десантних кораблі Балтійського і три – з Північного флоту.

Уже тоді експерти вказували, що концентрація військ була своєрідною демонстрацією сили та спробою залякати західні держави, а Україна перетворилася на епіцентр протистояння Кремля із Заходом.

Лише телефонна розмова Джо Байдена з Володимиром Путіним і домовленість про зустріч у Женеві призвели до деескалації – проте ненадовго. Наприкінці жовтня американські медіа почали писати про чергове зосередження російських військ біля кордону з Україною. 11 листопада агенція Bloomberg повідомила, що Вашингтон попередив своїх союзників із ЄС про можливу широкомасштабну військову операцію Москви проти Києва. До медіа згодом приєдналися офіційні представники США, країн НАТО та ЄС, які застерігали Росію від нападу.

За оцінками Заходу та України, до грудня Москва зібрала близько 100 тисяч солдатів і значну кількість важкого озброєння. Але, на думку експертів, цього недостатньо для проведення масштабної військової операції, спрямованої на захоплення великої території України – наприклад, аби відрізати її від моря. Київське керівництво вважає, що головною метою Кремля є спроба залякати як його, так і Захід, щоби змусити піти на поступки.

1 грудня Володимир Путін дав зрозуміти, що йому потрібні конкретні письмові гарантії про те, що НАТО не розширюватиметься далі на схід – тобто що до Альянсу не увійде Україна. Йдеться також про недопущення розміщення там ракетних систем, які «загрожували би безпеці Росії». У той же час Кремль запевняє, що «не має наміру нападати на Україну» і звинувачує Київ у «загостренні ситуації на Донбасі».

Російська ескалація фактично змусила Джо Байдена зустрітися з Путіним онлайн. Під час розмови президент США застеріг російського лідера від нападу і погрожував «сильними економічними та іншими заходами у разі військової ескалації». Путін, своєю чергою, повторив вимоги щодо НАТО.

Через два дні після цієї розмови Байден зателефонував Зеленському і розповів про переговори з президентом Росії, запевнивши українського колегу в підтримці.

Тим не менше, після переговорів Байдена з Путіним російська сторона не припинила ескалацію. Вона почала погрожувати створенням контрзагроз, якщо НАТО не погодиться на висунуті вимоги – чого, власне, очікує Кремль. Таким чином, Україна і Захід вступають у 2022 рік, маючи гострий конфлікт з Росією – і при цьому невідомо, як ситуація розвиватиметься далі.

Що далі з Кримом?

Попри війну на Сході України і зростання загрози з боку Росії, Україна не забуває про анексований у 2014 році півострів. 23 серпня у Києві відбувся саміт Кримської платформи.

У ньому взяли участь 46 делегатів, які представляли різні країни. Учасники підписали спільну декларацію про підтримку зусиль щодо повер-

нення півострова. Кримська платформа – це спроба відновити увагу до цієї теми. Вона має бути постійним органом, який координує українську та міжнародну діяльність у цьому напрямку. А зробити потрібно чимало, наприклад, у питанні порушення прав людини на півострові: понад 100 кримських татар зараз перебувають у російських в'язницях. У грудні у Варшаві відбулася презентація документального перформансу «Крим, 5-та ранку», присвяченого долі тамтешніх політв'язнів. П'ята ранку – оскільки саме о цій годині російські силовики найчастіше проводять обшуки й арешти.

Ще один рік із коронавірусом

2021 рік, як і попередній, у всьому світі пройшов під знаком ковіду. Порівняно з іншими європейськими дер-

жавами, Україна розпочала вакцинацію дещо пізніше. Це було викликане як об'єктивними причинами – наприклад, відсутністю вакцин, так і проблемами на початковому етапі – з розробкою механізмів, що дозволяють вести ефективну роботу.

У результаті, коли влітку препарати вже були у достатній кількості (і від різних виробників), люди почали відмовлятися від них. Лише із запровадженням обмежень для нещеплених, які насамперед стосувалися роботи та подорожей, у пунктах вакцинації утворилися черги.

Але в Україні, як і в інших державах, дав про себе знати потужний антивакцинаторський рух. Отже, чорний ринок підроблених довідок про щеплення розрісся до великих масштабів. Наприклад, у середині грудня СБУ виявила найбільшу мережу із виготовлення фальшивих COVID-сертифікатів. У цій обладунці брали участь декілька керівників медичних закладів та шестеро сімейних лікарів із різних регіонів України.

У результаті станом на середину грудня повністю вакцинований лише трохи понад 41% українських громадян. У листопаді на добу від ковіду вмирили понад 600 пацієнтів, у грудні намітився спад, проте смертність все одно висока. Крім того, експерти не виключають чергової хвилі зростання захворюваності через появу штаму «омікрон». Україна, як і багато інших держав, продовжила карантин до весни.

Влада намагається не лише запроваджувати обмеження для нещеплених громадян, але і вводить фінансові заохочення. Від грудня щеплені українці отримують 1 тисячу гривень, яку можна використати для поїздок по Україні, на книги, квитки у кіно та театр. Загалом на це виділили 6 млрд грн. Критики цієї ініціативи підкреслюють, що в умовах російської загрози було би доцільніше використати ці гроші на зміцнення армії.

Чого очікувати?

Минула половина терміну Зеленського. І хоча 1 грудня президент похвалився своїми досягненнями перед парламентом, кількість скандалів, пов'язаних із його оточенням, зростає. Тим не менше, наразі Зеленський залишається на першому місці президентського рейтингу. Зокрема, на початку грудня за нього готові були проголосувати 27,1% тих, хто визначився з вибором. На другому місці опинився Петро Порошенко, якого підтримують 19,7% респондентів.

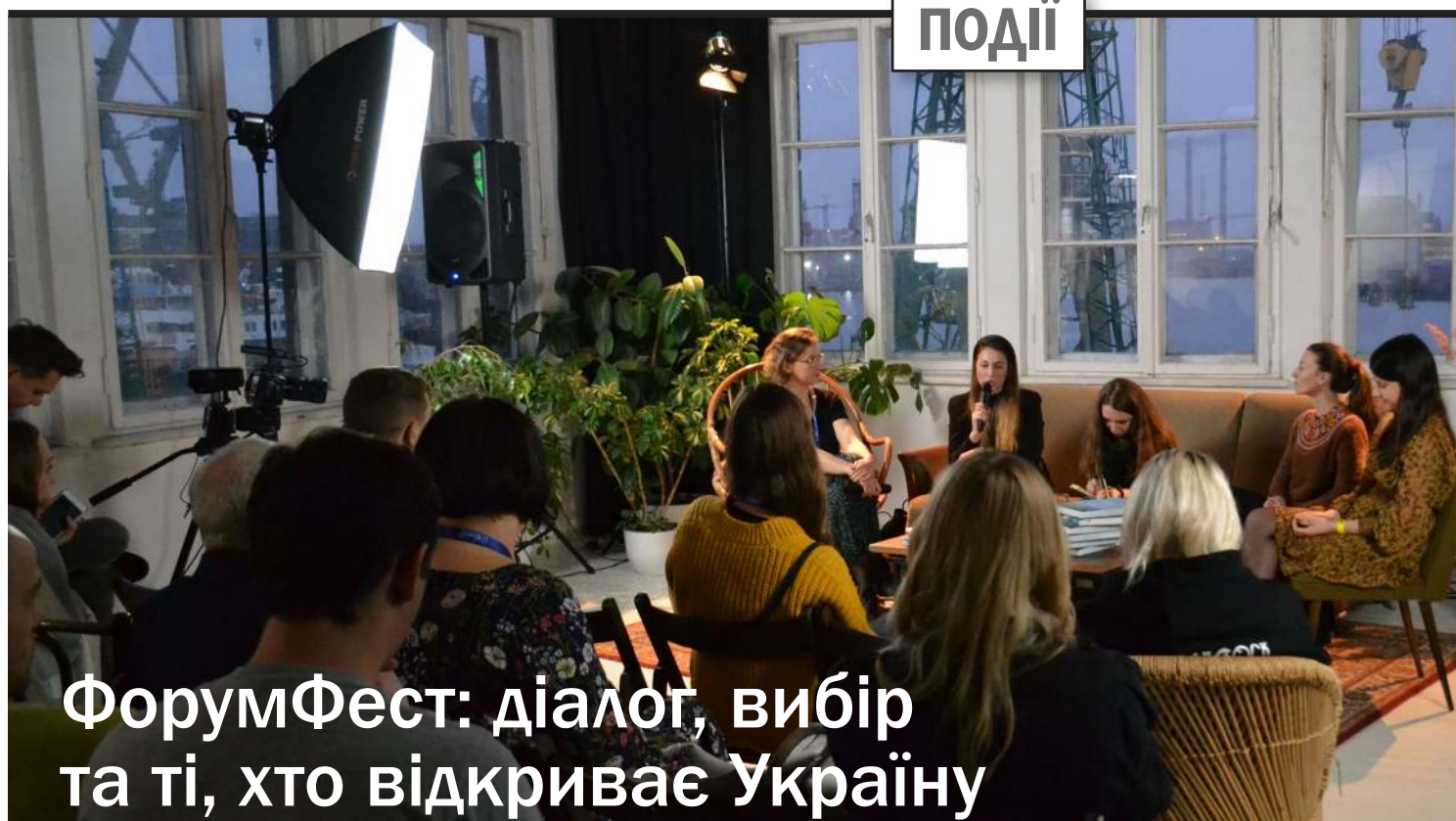
Зеленський досі уникає відповіді на питання про те, чи братиме він участь у наступних виборах – мовляв, «вирішуватиме суспільство». Поки що він вступив у конфлікт із найбагатшим українцем Рінатом Ахметовим. Від жовтня телеканали, що належать цьому олігарху, почали наступ на президента. Їхні відносини, за даними українських медіа, почали погіршуватися з моменту голосування за так званий антиолігархічний закон. Чим завершиться це протистояння – невідомо, однак жоден із українських президентів раніше не ризикував піти на відкритий конфлікт з Ахметовим.

У будь-якому випадку, схоже, що 2022 рік буде важким. Але спочатку доведеться пережити зиму, адже запаси вугілля в Україні – на критичному рівні, що створює загрозу енергетичній безпеці країни. Для громадян це може означати відключення електроенергії та проблеми з опаленням.

Але читачам варто розуміти – паніки на вулицях українських міст немає. Життя йде у звичайному передріздвяному ритмі. Люди купують ялинки і думають про свята. А війна і загроза? Чимало українців відповідають, що в цьому нічого нового немає, адже вона триває вже майже вісім років. ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

ПОДІЇ

ФорумФест: діалог, вибір та ті, хто відкриває Україну

У межах гданського Ярмарку 20 листопада відбувся «ФорумФест» – уже традиційна подія, під час якої запрошені гості дискутують, презентують свої літературні, культурні, соціальні проекти, обговорюють актуальні проблеми української спільноти у Польщі. Загальна тема цьогорічного заходу – «Україні – 30! Ідеї-люди-зміни».

Діалог — це слово-ключ

Співпраця української національної меншини та мігрантського середовища — дедалі актуальніша тема. Не минули її і тут. Молоді лідерки із цих двох груп розповідали про виклики, з якими вони стикаються у активістській та соціально-культурній діяльності.

«Перше, що мені спало на думку: ми маємо різні виклики. Бо й самі відрізняємося. Для меншини це старіння спільноти. Ще подивимося на результати перепису населення, але, згідно з попереднім, громада налічувала близько 30-40 тисяч осіб. Натомість українських мігрантів є, відповідно до даних Головного статистичного управління, близько 1 400 000. Це понад 5% польського суспільства.

Меншина має проблеми з тим, як зберегти ідентичність, культурну спадщину, натомість мігранти — як легалізувати перебування і працю, як адаптуватися, стати на ноги», — зазначила Іванна Килюшик із фонду «Наш вибір». Вона підсумовувала, що все-таки помічає і спільні завдання, одним із яких називає «виклик розмови»: «Мені здається, що зараз бракує діалогу між українськими мігрантами і меншиною».

«Діалог — це слово-ключ, на мою думку», — підкреслила Катерина Ковальська-Кремінська з Об'єднання лемків.

Леся Шикірява з «Польського міграційного форуму» вважає, що на наступному фестивалі варто було би поговорити про можливі спільні проекти, залучивши до цього мігрантів та представників меншини.

Ксеня Онишканич-Пшибила з гурту «Ослав'яни» у коментарі «Нашому слову» розповіла, що цього року вона була учасницею тренінгу в межах проекту КОММ (Коаліція мігрантських та меншинних організацій) у Перемишлі. «Це був для мене прогрес у цій темі, тому що я познайомилася із дуже цікавими людьми, які добре розуміли громаду. Це була також нагода почати говорити про співробітництво, наприклад, у Кракові. Я зустрічала українців із України раніше, але у щоденному бігу було важко зосередитися на співпраці», — зазначила вона. Музикантка хотіла би реалізовувати спільні проекти, пов'язані з мовою та культурою. Вона називає досвід участі у тренінгу переломним і додає, що почала вже співпрацювати з фондом «Зустріч» (мігрантська організація, — ред.).

Учасниці також говорили про особливості роботи своєї групи: що надихає, а що — стає перешкодою, про відмінності різних поколінь мігрантів та меншини.

«Бути українцем — це на 99% питання вибору»

Під час другої панелі голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка розповідав про те, що організація може дати молоді. Очільник ОУП спілкувався з публікою через онлайн-включення (оскільки перебував на карантині). Спочатку модератор розмови Ігор Горків запропонував присутнім прокоментувати питання

Учасниці першої дискусійної панелі

«Навіщо мені українство?». Гості «ФорумФесту» відповідали на нього також в інтернеті. Ось кілька варіантів:

- Це частина мене, моя ідентичність.
- Я українка, почуваю себе саме нею. Люблю свою культуру і людей.
- Це частина мене, моя спадщина.
- Повага до предків.
- Це моє походження, моя національність.
- Це ніби запитати: для чого мені мама?
- Для того, аби було різноманітно і цікаво.

Мирослав Скірка зазначив, що підтримує всі відповіді, але міг би додати, що українство — це цікавий та гарний спосіб «організувати свій світ». Він розповів, що саме завдяки ньому знаходить для себе відповіді на важливі запитання, знає, що те, що він робить, має значення, відчуває свою залученість до справ громади. «Безперечно, ми живемо у середовищі людей, для яких бути українцем не завжди означає щось позитивне. Але це завше цікавий стимул до розмови і до того, щоби дискутувати, сперечатися, у чомусь зізна-

тися, а від чогось відмовитися. Для мене українство — це світ, який я собі частково організував сам, і який частково організовує мене», — підкреслив голова Об'єднання. Він додав, що завдяки роботі об'їздив різні куточки України, і це збагатило його інтелектуально та культурно.

«Думаю, зараз для нас бути українцем — це на 99% питання вибору. В історії дуже багато було людей, які такий вибір зробили, не маючи українського походження. Наприклад, Андрей Шептицький, Владислав Липинський, Юрій Шевельов», — зазначив Скірка. Він нагадав про таких поляків, євреїв, росіян. Водночас були й ті, хто етнічно

українцем народився, але обрав ним не бути.

Що ж Об'єднання може запропонувати молоді, яка вирішить долучитися до цієї структури?

Найбільша перевага — це авторитет організації з тридцятирічним досвідом та історією. За словами Скірки, молоді люди, які захочуть реалізовувати ініціативи у лавах ОУП, зможуть отримати підтримку, адже подавати проєкт від новоствореної організації та від уже відомої з позитивним багаторічним проєктом минулим — це зовсім різні речі.

Вони відкривають країну

Дуже пізнавальною була третя панель — про людей, які відкривають Україну для інших.

Активіст та блогер Богдан Логвиненко розповів про роботу над заснованим ним проєктом «Ukrainer». Це суспільно-культурна мультимедійна ініціатива, тексти та відео якої створені під час та за результатами експедицій Україною. Логвиненко переконаний, що зацікавити читача чи глядача можна саме якісним продуктом. Він розказав

про те, як команда обирає теми, як проходять поїздки; про відео та репортажі на тему різних національних спільнот в Україні — це окремий проєкт від «Ukrainer».

«Ми розповідаємо історії, які називаються «Країна ззовні» — про український контекст закордоном. У нас уже є матеріали з Британії і Німеччини. Ми думали, яким чином можна зацікавити аудиторію, і побачили, що наші історії про українців Німеччини найактивніше дивились у США та Канаді. Ми розуміємо, що українська спільнота в інших державах бере для себе щось із цих репортажів — бачить у них якийсь позитивний досвід», — зазначив Логвиненко.

Роман Стехалюк та Христина Дубицька з ГО «Вирій», своєю чергою, розповіли про табори, під час яких учасники відбудовують закинуті українські цвинтарі в Польщі. А також про мандрівні експедиції, творення путівників Любачівщиною та Сянїччиною (про них ми писали в попередніх номерах НС).

Куди поділися глядачі?

Цьогоріч «ФорумФест» відбувся уп'яте. Оскільки це вже невеличкий ювілей, можна зробити певні висновки.

Це, безсумнівно, дуже важливий майданчик, який дає можливість по-дискутувати про актуальні проблеми українців у Польщі. Він має доволі різноманітну програму — це і зустрічі з активістами, письменниками, й обговорення «наболілого», і намагання знайти простір для діалогу, співпраці. Взагалі ця подія може навіть існувати як окрема ініціатива. Її якість дозволяє це стверджувати.

Для мене «ФорумФест» — це найцікавіша частина Ярмарку, чула схожу думку і від кількох знайомих. Але щось тут не сходиться. Є одна проблема — глядачі. А точніше — їхня дуже мала кількість. Якщо порівняти концертну залу із майже тисячею гостей (які платять за квитки) і кілька десятків тих, хто приходить на (безкоштовні) дискусійні панелі та зустрічі, відчувається дисонанс.

«Відколи я була задіяна в організацію Ярмарку, то завжди щось пропонувала, шукала нових форм. Хотілося створити ініціативу для тих, хто хоче чогось більшого, ніж зустріч за пивом і музикою. Це були і театральні зустрічі «Молодої музи», і «Ярмарочок» для дітей, і «Форум». Нам закидали те, що Ярмарок — це «ватра під дахом», тому ми намагались змінювати імідж цього заходу. Можна сказати, що все це були експерименти. Вони не прижилися. Причина, звичайно і в організаційних питаннях, але загалом, на мою думку, публіка Ярмарку не потребує більше, ніж спілкування і забави. Може, за кілька років це зміниться, сформується інша аудиторія. Але зараз є так», — коментує ситуацію організаторка «ФорумФесту» Кася Комар-Мадинська.

Хтось із відвідувачів Ярмарку каже, що мусить відпочити в суботу перед другим вечором фестивалю. Безперечно, недопрацьована тут і промоція події серед мігрантів. На зустрічі з гостями Форуму могло би прийти значно більше людей з України, бо часто це дуже відомі і цікаві спікери. Ймовірно, організатори Ярмарку також не мають можливості приділяти стільки часу одній, не головній події фестивалю. У будь-якому разі, ця частина заходу потребує доопрацювання, щоби не втрачати вкладений ресурс. ■

Христина ЗАНИК
Фото авторки статті

ІНТЕРВ'Ю

«Пандемія змусила нас, вчителів, по-іншому подивитися на уроки»

Розмова з Агнешкою Гізою

Початкова школа №4 ім. Адама Міцкевича в Більську-Підляському є єдиною шкільною установою у Підляському воєводстві, у якій є окремі класи, де проводиться навчання української мови. Про заняття та працю в умовах пандемії розповідає вчителька Агнешка Гіза, яка працює з учнями старших класів.

Скільки дітей цього року вивчає українську мову в Початковій школі № 4 у Більську-Підляському?

Цього року українську мову в нашій школі вивчає майже 150 учнів. Навчання проходить з першого по восьмий клас. На рівні кожного класу ми маємо окремий «український відділ». У сьомому і восьмому класі є навіть по два таких відділи, хоча це вже останні річники, де так багато дітей, які вчать української мови.

Окремі українські класи функціонують у нашій школі з 2011 року. Досвід 10 років показує, що діти серйозніше підходять до науки. Вони знають, що якщо навчаються у класі «А», це український клас, де вивчають нашу мову. Раніше це було по-різному.

Як пандемія змінила уроки української мови?

Коли все почалося, і ми перейшли на дистанційне навчання, було дуже важко, бо до того моменту ми нечасто використовували на уроках інтернет та не знали таких систем, як «Librus» або «Microsoft Teams». Однак школа організувала нам різні курси і ми помаленьку вчилися.

Виявилося, що дистанційне навчання відкрило багато нових можливостей. Ми, як вчителі української мови, не маємо ніяких підручників, ніяких зошитів вправ і мусимо користуватися

▲ Агнешка Гіза

багатьма різними джерелами. Одним із них є інтернет. Коли в нас було дистанційне навчання, я могла набагато більше показати своїм учням, тому, що в мене весь час був доступ до нього. Це було і зручніше, і цікавіше, ніж копіювати якийсь листок та з ним працювати або користуватися книжками, яким майже 20 років.

Пандемія змусила нас, вчителів, подивитися по-іншому на наші уроки. Ми

побачили, що можемо краще використати інші джерела, інтернет, і завдяки цьому наші заняття, думаю, стали цікавішими.

Позитивом цієї ситуації стало і те, що зараз майже в кожному класі в нашій школі є ноутбук, доступ до інтернету та проектор. Тепер ми можемо показати дітям зовсім інші речі, тому коли я маю таку можливість, стараюся це використовувати.

З іншого боку, коли ми вели навчання за допомогою інтернету, бракувало безпосереднього контакту вчителя з учнями, близькості, розмов. Це мені дуже заважало.

Після довшого часу дистанційної науки видно теж, що учні менше мотивовані, вони почали більше лінуватися. Ми не завжди могли усе перевірити, наприклад те, як вони пишуть. Тому, коли ми повернулися у вересні до школи, треба було багато речей вчити спочатку. Наші діти знову мусили увійти в нормальний шкільний режим, почати ретельніше готуватися до уроків та контрольних робіт. На початку було важко, багато дітей хотіло повернутися до дистанційного навчання, але тепер бачу, що наука вже іде нормально.

Як в цьому шкільному році зорганізоване навчання у вашій школі?

Якраз наша школа ввела таку систему, що кожен клас має свою класну кім-

нату. Учні проводять цілий день тільки в цьому одному місці, та ми, вчителі, просто ходимо до них. Так само є з українськими класами. Це триває приблизно три тижні, потім учні міняють класні кімнати.

Деякі класи були на карантині, це стосувалося також «українських відділів». Тоді ми мусили проводити уроки в дистанційному форматі. Однак у карантині поки що опинилися тільки три українські класи та не надовго: на три-чотири дні, тому ми цього навіть особливо не відчули.

Які перспективи навчання української мови у вашій школі? Чи пандемія щось тут змінила?

В українських класах маємо таку саму кількість дітей, як раніше. Перспективи у нас — маю таку надію — якнайліпші. Стараємося, щоб уроки української не були такі самі, як уроки інших предметів, наприклад, польської мови. Ми, вчителі української мови, стараємося їх вести трохи по-іншому. Організовуємо різні зустрічі, маємо етнографічні заняття. Наприклад, впродовж деякого часу ми вишиваємо. Учнім такі уроки дуже подобаються. Завдяки цьому багато з них заглянуло до шаф своїх бабусь, у яких знайшло різні скарби. Думаю, що це буде їхній зв'язок зі своєю культурою та діти будуть по-іншому ставитися до традиції і мови своїх предків.

Наша школа є однією з найбільших у Більську-Підляському та водночас одною з найкращих. У нас завжди до перших класів, також до українських, записувалося багато учнів. Маю надію, що пандемія нічого не змінить, і в майбутньому буде так само, як дотепер. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

АНАЛІТИКА

Інвестиції на польсько-українському кордоні

Зараз триває розширення та модернізація прикордонних переходів. На наступний рік польська сторона запланувала на це кілька десятків мільйонів злотих. На жаль, попри великий обсяг робіт, звичайні подорожувальники не відчують істотного покращення комфорту при перетині кордону.

У Польщі за інвестиції на прикордонних переходах з Україною відповідають люблінський та підкарпатський воєводи, які отримують на це гроші з державного бюджету. Що саме вже роблять та планують реалізувати в обох регіонах? Про це ми запитали у відповідних установах Любліна та Ряшева.

Люблінське воєводство: багато інвестицій, але ефект відчутний тільки в окремих сферах

Тамтешній воєвода модернізує наявні автомобільні переходи: «Зосін», «Дорогуськ», «Гребенне», а також залізничний перехід у Грубешові. Йдеться про великі гроші, але пасажирів навряд чи відчують результати цих робіт, адже інвестиції поліпшать передусім перевезення вантажів, покращиться герметичність кордону та комфорт роботи прикордонних та митних служб. Наприклад, в Окопах біля Дорогуська будують новий автомобільний термінал, завдяки якому можна буде обслуговувати більше вантажів. Натомість у самому Дорогуську зводять новий корпус фітосанітарної служби.

На жаль, зупинилася підготовка до будівництва на Люблінщині. У попере-

дні роки польські та українські політики (зокрема Андрій Парубій) анонсували там нові переходи: «Збереже-Адамчуки», «Крилів-Кречів», «Будинін-Белз». Наразі люблінський воєвода не робить жодних кроків у цьому напрямі, ця тема зовсім зникла з публічного простору.

Підкарпаття — перехід «Малговиці-Нижанковиці»

Підкарпатський воєвода акцентує увагу на зведенні нового пункту пропуску. «У 2019–2021 роках розпочалося довгоочікуване будівництво автомобільного переходу в Малговицях, де планується спільна польсько-українська прикордонна перевірка. Інфраструктура розташована на території Польщі. У 2019 році було забезпечено фінансування інвестицій із державного бюджету. У серпні 2021-го після відповідної процедури державних закупівель був підписаний договір на будівництво у 2021–2025 роках на суму 98 мільйонів злотих», — повідомляє пресекретар воєводи Міхал Мельничук.

Офіційна дата відкриття — 2025 рік. Тим часом цей перехід мав бути готовий ще до Євро-2012 разом із кількома

іншими. Щодо того, чи можна там буде переходити кордон пішки, поки що нічого невідомо.

«У випадку автомобільного переходу в Малговицях угода, укладена з українською стороною, не передбачає прикордонного контролю пішохідного руху. Тим не менш, є заходи, спрямовані на розширення діапазону руху в цьому пункті пропуску. Проект дипломатичної ноти, що полягає в розширенні сфери прикордонного руху, був розроблений у 2018 році. Зараз він знаходиться на стадії внутрішньоурядових консультацій, які проводить Міністерство внутрішніх справ та адміністрації у Варшаві. Підписання відповідної угоди на урядовому рівні дасть змогу спроектувати та побудувати постійну інфраструктуру для прикордонного контролю пішохідного руху. Ділянку на території Польщі для цього вже передбачили», — повідомляє пресекретар підкарпатського воєводи.

У Гребенному та Долгобичеві поки що не пропускають пішохідів

Пішохідні прикордонні пункти пропуску раніше планували збудувати також у Гребенному та Долгобичеві Люблінського воєводства. У 2015–2019 роках у Долгобичеві був експериментальний пішохідний перехід — пілотний проект виявився вдалим, і влада оголосила про будівництво постійної інфраструктури. Коли це станеться?

«Наразі ми розробили функціональні та оперативні програми для її створення на автомобільних прикордонних переходах «Долгобичів» та

«Гребенне». Реалізація обох завдань (включно з розробкою проектно-кошторисної документації та будівельними роботами) запланована на 2025-й та наступні роки», — повідомляє пресекретарка люблінського воєводи Агнешка Стшемпка.

Вона додає, що будівництво пішохідного переходу в Гребенному було близьким. Вдалося опрацювати проект і знайти кошти, двічі оголошували тендер. На жаль, в обох випадках підрядник вимагав набагато більше грошей, ніж передбачали в бюджеті. Уряд не збільшив фінансування, і контракт розірвали.

А як щодо залізниці?

Люблінський воєвода не планує інвестувати в розвиток залізничних прикордонних переходів для пасажирських перевезень. Інвестиції стосувалися лише інфраструктури на залізничному переїзді в Грубешові, але для перевезення вантажів. З іншого боку, такі заходи планує підкарпатський воєвода. «Модернізація залізничного вокзалу в Перемишлі полягатиме в адаптації його технічної інфраструктури до вимог державних служб (прикордонної, митної), що забезпечить ефективний контроль», — інформують пресслужби.

Тим часом приватний чеський перевізник «RegioJet» планує запустити нові сполучення між Чехією та Україною через Краків та Перемишль. Про деталі ми повідомимо згодом. ■

Якуб ЛОГІНОВ

Бразилияне

Продовження з 51 числа «НС»

Не думайте си, же емігранты по перші неудачы сразу ся піддавали, час-то де інде прибували найти своє щесьця. Прецін за ним так долго и так далеко плыли, за то сразу не здавали ся: *Ні, ні, най нас Бог боронит! Были сме юж в стані св. Катерины и в Рио Гранде де Суль, всядываль было так само: велика біда и нич більше! Пожалили сме ся в уряді, то на нас вояків спровадили. Мож їх было кыями прогнати, бо їхні воякы малы такы як котята, лем по што, там всяди гріют на люди з Польщы, адже не хоче ся нам юж ничего... Але штож, на бразилияньскы шыфы нас не хочут брати, бо знают, же втічеме... Некотры Пане, тоты немаючы грошы на білет на шыфу, то купом идут, по 100 осіб и більше, піше идут дорогами, борами над берегом моря.*

Верстати хочут

Посмотрте, в повыщім зачитуванім стоїт, же якбы не море — то декотры з емігрантів до Старого Краю хыбаль піше бы вернули. Не чудуйме ся ім, Дигасінські так їх долю віділ: *Хлоп наш прикликани ту приобицяным райом, з причины великой біды, в котрі ся находит, нигда юж до краю вернути міг не буде; ест невільником, котрый, кед не гмре, піде на службу панів плянтаторів, займе місце муринів не так давно вызволених. Лем форма ся змінила; давніжше мож было человека купити на торзі, тепер ся го ту підступом стігат и дає ся му так тяжкы обстановы до жытия, же аджи тот наш бідний хлоп, котрого прецін в краю щесьця не розпещало, все жытия лем гріло на нього, на бразилияньскі землі мусит уха по спобі пустити и оддати ся челустям бразилияньской долі. Єдно ня барз чудує — тоты люде в Бремі и на шыфі сьнівали и ищы танцювали, весело ся бавили, а тепер сут такы сумны, зажмулены, так сумні смотрят... Лем человек нещасний або человек, котрый має нечисте сумління, кырвълем и кривдом чловеком збабране, з лица може быти до них подібний! — Кед зачнут штоденні робити, змінит ся їхній настрій и будут щасливы. О, Бразилияне, перестанте сьвіту щастя приносити, іншым роботу даючы! Будде ньом сами щасливы!*

Нееден товдышний емігрант хыбаль си так подумал, так само як варшавский кореспондент. Іншій нещасник кореспондентови так ся жалил: *Ціле жытия буду дармо служыл, дуду жыл лем о хлібі и воді, жебы-м лем до Польщы вернул!* Бідакы нашого кореспондента часто мали за консуля, загірвали ся вістком на стрічу з ним. Оповідали си, же зо Старого Краю привоз грошы, котрыма оплатит їхній поворот. В їхніх очах был Мойсейом, котрый перепроводит їх през Море Шыроке, адже поведе їх там, одкаль перед бідом втікали. Не знали, же в Бразиліи ищы більша може їх допасти, але нееден з них так легко не одпушал: *Прошу Пана, нам дуже не треба! (...) Коли дістали бы сме по 30 марок на особу, то мы сами зробиме собі малий корабель, такі зо жа-*

глом и бодай и о голоді вернеме. Знали, яке море може быти небезпечно, а таке задумали, то бесідує як міцно были здесперуваны. Ту и так юж лем смерти ждали, адже кед бы она на мори їх допала, то нашла бы їх хоц з надійом в серци на краще заран. Часом так нарікали, же кед человек того гнеска слухат, не може не розжалити ся над їхньом дольом: *На колінах піду до мого краю! — кричят еден. — Ратуй нас Пане, бо сме такы нещасны! — верещят іншый. — Тугади такы, же сокыром го не протнеш! — Якысы хробакы ноги нам подіравили. — Смотте Пане, якы з нас Лазарі! Мене Богородиця каре, за то же сме Єй залишыли! — Не є церкви, нічого не є, а цмонтір ест там, де хто гмре. Сідают під красныма «пінерами» и так рыдают, як тот нарід на ріках Вавильону. Плачут так страшні, же плачу їх з жадным іншым больом не можна порівняти... Зжерат їх туга за земльом, за єй запахом, єй сьвітлом, за тым вшыткым, чого не даст ти жадна інша краса того сьвіта. Спустил єм голову, не нашол єм слів, котрыма мож бы было хоц кус даяко вкоськати нещасників. — Юж з двацет родин одтале пішло борами от так перед себе, де очы понесут... И мы підеме! — повіл якисий великий барчыстий хлописко, рукавом отераючы сызы, котры так якбы по мотузку сами текли з його очы. — Кед собі спомну наше жыто, нашы поля, то о мало сам ся в земли не закопам! — Они на тых горах жыти нам наказуют, а де ту человек вытримат?*

Най нам Пан напишут лист

Кед дотерло до них, же бідний літерат грошом не смердит, кед дішло до них, же в нічім ім помочы не може, просили го о спертя виїзду зо Старого Краю їхньої родини або сусідів. Знали, же до Бразиліи тіж ся wybierали, на Бога милого просили го, жебы в їх імени написал до них лист, бо они писати, ани чытати не знают. Не хотіли, жебы іншы так як они терпіли в бразилияньскім аді: *нам ту барз а барз зьлі, так тяжело, же аж не до вытриманя! В краю по жебраню ходити ліпше, а не жыти так як мы ту!...* Най хоц їх Господь Бог охоронит перед нашым нещесьцём! Най Всемогучый Бог и нас вшыткых захоронит перед вшелеякым гнешнім лихом. Не думайте си, же в Бразиліи біда єдного ци двох емігрантів лем допала. Кореспондент пише: *не мате уявы, кілко ту слез потекло протягом 30 минут... Повіл єм ім, же з Варшавы єм приїхал, жебы їх одвідити, жебы відіти як ся ім жыє. Товды ищы міцнішше зачали йойчати, вголос еден без другого щотси там верещати и в голос рыдати!... Кед лем почувли о краю, люде метали ся на ня, якбы шалею ся наїли, проклинают час, в котрім вітцовизну залишыли, вшелеякы клеветы летят на агентів, дорадіів-зрадників — єдным словом мам перед собом штоси, чого не єм в змозі описати... — Пане, кед вернете, дайте знати од Йосифа Ш.(...) Адамови Ш.(...) в Дрогішках через Млаву, жебы ся ту не важыл выбирати. Най го Мати Божя боронит! — кличе еден, — же сме барз нещасливы. Же жысме ту як зьвірята в лісах, ани люди, ани костела! — Ціле жытия дармо буду служыл! — най хоц кости на*

своім цмонтері зложу. Так якбы шалею ся якысого наїли, тиснут ся мі до рук, до ніг, до шыі, не можу си дати рады з натовпом розжалених и барз нещасливых емігрантів. — Пане, діти мі погмерали!- кричят якыса жена, котра там, де повидна мати очы, має два червены очодолы. - Стася гмерла! — Пане, хыбаль сам Бог з неба вас ту до нас післал, напиште Пане до пароха (...) оповічте му о наші страшечні біди! Боже, мій Боже! Не зміг бым навести ту вшыткых емігрантскых бажань, прохань, ци проклять, котры выповіли воргы розжалених и нещасливых емігрантів. Чом не єм богатим человеком, так богатим, жебы-м міг моїх краян вывести з бразилияньской неволі! Постраждали, стратили рідній край, в Бразиліи навчыли ся го любити.

Емігранты и костел

Знаєте юж, же бракувало ім костела и єгомосьця. Думам, же конечні зачытати мусите ищы и того: *Пане, кед сте католиком так як и мы, то знати мусите, же люде, такы як мы, Полякы, в чужі землі жыти не можут без костела и католицкого єгомосьця, котрый бы релігію и вшытко, што з віром ест звязане, воєл в польскі мові. В краю бесідувано нам, же в Бразиліи ест и польска віра, и рівніст, а ту не є ани польской віры, ани рівности. Вшытко помішане з Німцями и лем Бог знає з якыма ищы народами. Якоже и Вы Пане сте католиком, адже добрі знате, же человек з Польщы так жыти не буде. Німец и Мурин повинны жыти осібно, а Полякы осібно, кед рівніст мала бы быти. Зато, же кед мы маме сьвято, неділю, ци якисой Матере Божой ден, то они роблят, а з нас ся сьміют; доходить до зневажання Господа Бога, терпця нераз бракне, якоже нестриманя людске маме Пане з ними — треба было бы ім як собакам накласти, як свиням до корыта накласти човек ім мусит. Єден то рвал ся так до биткы, же ледво го други втримати змогли. Діти, котры ся ту породили, вшыткы як поросятка жыют, без хрещеня сьвятого остают... Человек не ест вічний, еден и другий гмерат, а ту в Бразиліи нич ся нам не подабат, ани вода, ани ідо. Так як на шыфі небіщыка в мішку до моря в нocy бабейхли, нікого о тім не повідомляючы. Товды аджи сын не міг ся перекстити, кед му няньо померли. Так само и ту треба гмерлого, добро-го католика, нести до праліса и де-не-будь го загребсти, без покровління водом сьвяченом. И штож така душа вартат на хантмі, кед ся єй так як пса хоронит?*

Чорна уця

За то, же все треба правду бесідувати, повім, же не вшыткы емігранты задоволены были з єгомосьців, хоц своїма были. Межде емігрантами часто кружыл такій вершык:

*Дві річы на сьвітмі
В голові ся мі не містят.
Чом дохтор гмерат,
А єгомосьць до аду потраплят.⁷*

Но штож, всяди графляют ся люде и людиска, серед єгомосьцями тіж. Адже не чудуйме ся тому, же часом, хоц поль-

ского єгомосьця мали, то и так вшыткы щасливыма не были. Бразилияньскій богатший емігрант купил од свого єгомосьця кавальчык поля за 1000 \$ и позволил монахыням з нього користати. Оно з їхнім польом о меджу было, де од давна юж газдували. Не зробил перепису, бо парох повідал, же треба до єпископа іхати, а тот жыл в іншым місті. Кед емігрант довідал ся, же єгомосьць має ся змінити, скоро на клібанію пішол, свого пильнувати. Полагодил так, же мало быти вшытко добрі, але інакше ся стало, новий єгомосьць поле монахыням записал. Оправдал ся тым, же його попередник од монастыря пожычыл 2400 дуляри и їх не вернул. Емігрант зажадал звроту своїх грошы, але їх от так од руки не дістал, так як попередній єгомосьць при продаваню поля. Бідний емігрант ходил, ходил и выходил, але вернуло до нього лем 500 дуляри, бо на його нещесьця другий парох тіж вернул до Польщы. З новым было юж чысто нияко.⁸

Краса бразилияньской землі

Не чудеє ня и того, же не вшыткы Бразилия сподобала ся, хоц справді была и ест красным крайом, кед варшавский кореспондент таке написал: *Можжеж кляти на позану дорогу, на пропастины вертепы, кед подорожуєш земльом, але николи не зможеш повісти, же то было місце монотонне, мучаче око и ум. По дорозі повно всяди червених лісных «ананасів», повно там прекрасных, пахнячых білых квітів «пірі», припоминаючых нашы лелі. Над головою перелітуют великы и прекрасны мотелі — такы як: «Менелаус», «Аутомедон» або голубий «Леонте». На крякы и на дерева выходит пасожытна рослина «Маракья», котрой овоч з вигляду припоминат наше яблоко. Стрінеш ту дерево «Інго», має великы и смачны овочы, котры стручком сут, а кед дозріют сут чорны.*

Справді красна то земля, але не на дармо бесідує ся, же шевць в подертых черевіках ходит. Хыбаль нич в тім чудного, же новий Бразилиянин занятый тяжком працьом (рубаньом дерев, будовом хыжы, обрабляньом землі и обороном перед Бургами) и ищы цілий час зо заду головы Старий Край маючы, міг не достерігати красы бразилияньской землі. Місяця в повні в жытjó неедного європейского Бразилиянина нигда не было, там над головою неедного емігранта все лем нів панувал, все темрява го щільно обгортала. Перед сонцьом втікати мусіл, бо в Бразиліи барз гріє. Адже не чудуйме ся, же так дуже емігрантів до Старого Краю вертати хотіло. Хоц бы и на піше до нього бы пішли, лем же Море Шыроке и Губоке розступити ся нияк перед нима не хотіло, а они, на жаль, не знали молитвы: *Троє Вас, троє нас, Господи помилуй нас.* Кед не знате силы той коротіцькой молитвы, идте за тым «лінком» (по нашому часом мотузком го зову): <https://www.youtube.com/watch?v=KcdMnlv9xKg>. Бесіда буде о молитві и морю, а найважніжше буде на самім кінци. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

7. Pamiętnik nr 16.

8. Pamiętnik nr 17.

Історія

Будитель української нації

Потреби сьогодення спонукають нас до більш ретельного вивчення «пропущених уроків» історії, ґрунтовнішого аналізу діяльності великих українців, яких тоталітарна влада прирікала на багаторічне забуття. Та й нині ім'я цієї унікальної особистості, на жаль, мало про що говорить нашим сучасникам. Сьогоднішні політики і можновладці запевняють нас у благочинних намірах, називаючи це благодійністю. Насправді ж вони плутають благодійність зі спонсорством. Звернімо увагу на справжній приклад меценатства та наставництва в історії українського етнічного і політичного становлення.

Євген Харлампійович Чикаленко — добродійник, видавець і публіцист, громадський діяч, землевласник, агроном, ім'я якого свого часу було добре відомо в Україні та за її межами. Донька Євгена Чикаленка Ганна згадувала, що батько був людиною єдиної мети, для нього «національне відродження було тією ідеєю, яка панувала над цілим його життям». Один із найбагатших людей України, він майже все зароблене віддав на українську справу. Саме ця жертвність заради власного народу і стала життєвим кредо Євгена Чикаленка.

З нагоди 160-річчя від дня його народження на малій батьківщині Чикаленка в селі Мордарівка (неподалік від родинного помістя Перешори) перед Будинком культури 3 грудня 2021 року урочисто встановили погруддя активіста — перше в Україні. «„Будитель української нації“ — меценат, аграрій, публіцист, громадський діяч» — так звучить напис на постаменті.

Народився Євген Чикаленко 9 (21) грудня 1861 року в селі Перешори на Херсонщині в сім'ї поміщика. Там і провів дитинство серед простих селян в атмосфері справжніх українських традицій. У 9 років Євгена віддали на навчання до Одеси в пансіон. Згодом, згадуючи ці роки, він писав, що, крім «мужицької», тобто української, мови, інших мов не знав. Це стало причиною дошкульних глузувань з боку школярів та вчителів (по суті, булінгу, висловлюючись сучасною термінологією). Переборюючи приниження і цькування, Євген ґартував свій характер і формував світогляд. Із вересня 1875 року Чикаленко — учень Єлисаветградського реального училища. Під час навчання захопився аматорським українським театром Марка Кропивницького. Після закінчення училища він їде до Києва, де знайомиться з професором історії Володимиром Антоновичем, композитором Миколою Лисенком, студентом, а згодом — ректором Харківського університету Дмитром Багалієм. 1883 року Євген Чикаленко стає вільним слухачем природничого факультету цього навчального закладу. Тут починається його діяльність у складі української студентської «Громади».

Це не залишається поза увагою поліції. У квітні 1885 року Чикаленка заарештували і виключили з

університету. Його засудили до п'яти років перебування під наглядом без права проживання у великих містах: Харкові, Києві, Москві та Петербурзі. Місцем заслання стали Перешори, де він мешкав майже десять років.

Формування національного світогляду

Що ж вплинуло на Чикаленка? Ймовірно, сукупність певних дороговказів на життєвому шляху. Навчання в Одеській прогімназії, серед учителів якої були яскраві особистості — словесник Олексій Андрі-

євський, учитель географії, композитор, автор популярних «Вечорниць» Петро Нішинський, відомий в усій Одесі педагог Леонід Смоленський. Саме у цьому товаристві зароджувалася національна свідомість юнака. Так, він згадував випадок святкування Різдва: Нішинський грав на роялі, Смоленський почав виконувати пісню про козака у неволі, а Євген, почувши, що вчитель співає українською мовою, за яку його, перешорського хлопця, ганьбили і кривдили, раптом розплакався. Таким сильним було його емоційне потрясіння.

Далі — знайомство в Єлисаветградському земському реальному училищі з Панасом Тобілевичем (вони сиділи за однією партою), а також — з Іваном Карпенком-Карим, Миколою Садовським, Михайлом Старицьким, подружжям Русових, Марією Заньковецькою, Марком Кропивницьким, які створили осередок культурного життя міста. Це середовище високого інтелектуального аристократичного духу формувало Євгена Чикаленка, з одного боку, як особистість, спрямовану на практицизм і занурену у бізнес, а з іншого — як абсолютно свідомого громадянина, який розумів і відчував потреби свого народу, допомагав у їх вирішенні.

Отримана у спадок земля спонукала юного Чикаленка почати розбиратися у господарстві, а згодом він зайнявся благодійністю. Продавши за доступну ціну односельцям частину землі, він подарував будинок під школу і найняв учителя, заснував бібліотеку для селян, придбав українські книжки, зокрема «Кобзар» Тараса Шевченка, твори Бориса Грінченка. Невишуканий, далеко не панський гардероб, у потягах — вагони третього класу, меблі — аскетичні та застарілі, що дісталися від діда, побутові обмеження — все заради допомоги українським справам.

Однорудцям кидалася у вічі ошадливість Євгена Чикаленка. На зауваження приятелів про те, чому він, витрачаючи тисячні суми на громадські потреби, часто обмежував себе у необхідних речах, благодійник відповідав: «Бо ж це все — не моє, а громадське. Я тільки господарюю на ньому й не маю права громадського розстрикувати». Чим не інструкція з господарювання для можновладців та президентів?

Чикаленко пройнявся ідеєю впровадження та вдосконалення новаторських прийомів у сільському господарстві, виводив сучасні агрокультури, застосовував американську техніку, машини, проводив селекцію худоби, популяризував агрономічні знання. 1897 року в Одесі вийшла (його ж коштом) перша книжка «Розмови про сільське хазяйство» — це не лише набутий досвід у цій сфері, викладений у популярній брошурі, а й п'ятирічна боротьба за право її друку саме рідною українською мовою (видаана з дозволу міністра «в виде исключения»).

10.➔

Історичний календар грудень

6 грудня 1871 року народився Микола Вороний (1871–1938), український поет, театрознавець, перекладач. Відрахований із Ростовського реального училища за зв'язки з народниками та поширення забороненої літератури, три роки перебував під наглядом поліції. Заснував у Ростові «Українську громаду». Навчався у Віденському і Львівському університетах. Працював режисером у театрі «Руська бесіда», актором трупи Марка Кропивницького, в театрі Миколи Садовського. Близький друг Івана Франка. Рано почав писати вірші.

Один із засновників Української Центральної ради та Українського національного театру. Як писав у спогадах сам Микола Вороний: «В революції 1917 року брав дуже енергійну участь, особливо на початку (при моїй участі організовувалось ядро Центральної Ради)... Були перспективи вступити до уряду, я воздержався, захоплений театральним хаосом. Далі: голод, морози, пайки і ускладнення моєї хвороби неврастенії кишок». Емігрував у 1920-му, мешкав у Варшаві (видав збірку поезій «За Україну» у 1921-му) і Львові. В Україну повернувся в 1926-му. Працював у Харківському музично-драматичному інституті, у Всеукраїнському фотокіноуправлінні.

Заарештований у 1934-му за звинуваченням у «контрреволюційній діяльності», засуджений до трьох років заслання. Повторно арештований в 1938-му за

«компрометацію заходів партії та уряду» («дискредитував методи стаханівської роботи», «вів шкідницьку роботу по пониженню урожайності» тощо). Розстріляний 7 червня 1938-го в Одесі.

23 грудня 1873 року у Львові засновано Наукове товариство імені Тараса Шевченка. В межах Наддніпрянської України (що перебувала у XIX ст. у складі Російської імперії) посилилася цензура, відтак неможливо було створити мистецький чи науковий осередок. Ініціативу Олександра Кониського та Дмитра Пильчикова підхопили їхні однодумці з Галичини. Натхненниками проекту були Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Пантелеймон Куліш, Іван Нечуй-Левицький. 20 тисяч австрійських крон для заснування Товариства дала Єлизавета Милорадович-Скоропадська. До меценатів приєднався Дмитро Пильчиков та понад 30 жертводавців-галичан.

23 грудня в Галицькому намісництві затвердили статут Товариства. Спершу це було літературне, а з 1892-го реорганізоване в наукове товариство. На цьому етапі засновники ставили перед собою скромні завдання «спомогати розвій руської словесности». Займалися популяризацією знань серед народу шляхом видання художніх, фольклорних та історичних творів. Першим головою Товариства обрали Корнила Сушкевича. За статутот членами-засновниками могли бути лише громадяни Австро-Угорщини. Серед них були Юліян Романчук, Омелян та Олександр Огоновські, Лонгин Лукашевич, Теофіл Барановський. Досягненням Літературного товариства імені Тараса Шевченка до 1892-го року було видавництво понад 20 найменувань книжок, регулярних часописів «Правда» та «Зоря».

30 грудня 1922 року Україна остаточно втратила незалежність, увійшовши до складу СРСР. До Москви з'їхалися делегації від РСФРР, УСРР, БСРР і Закавказької РСФР (Грузія, Вірменія та Азербайджан) на I з'їзд рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів. З'їзд розглядав декларацію та договір і ухвалив рішення про утворення СРСР та обрав Центральний Виконавчий Комітет (ЦВК) СРСР. Радянські республіки увійшли до складу СРСР на умовах федерації. В реаліях новоствореного державного об'єднання це означало остаточну втрату власної державності.

Перший юридичний крок до добровільної відмови від державного самоврядування зробили члени Всеукраїнського революційного комітету. 28 січня 1920-го вони ухвалили постанову, згідно з якою усі декрети Російської Соціалістичної Федерації у сферах військових, фінансово-економічних, транспортних, поштово-телеграфних набували чинності також і на території УСРР. Свою політичну та економічну незалежність Україна офіційно почала швидко втрачати після IV Всеукраїнського з'їзду Рад. У травні 1920-го з'їзд заявив, що Радянська Україна стає суб'єктом все-російської федерації. У своїй резолюції про державні взаємини між УСРР та РСФРР з'їзд, зокрема, вказував: «IV Всеукраїнський з'їзд рад, стверджуючи умови між центральними виконавчими комітетами УСРР і РСФРР про об'єднання комісаріатів військового, фінансового, залізничного, народного господарства, пошт і телеграфів та праці — доручає наступному центральному виконавчому комітетові провадити і надалі ту саму політику найштільнішого зближення».

Підготувала Олена ГУМЕНЮК

Історія

▲ Погруддя Євгенові Чикаленку в с. Мордарівка

Продовження з 9 сторінки ➔

Любив Україну до глибини кишені

1900 року Євген Чикаленко переїжджає до Києва і з головою поринає в українське громадське життя. Його будинок на вулиці Маріїнсько-Благовіщенській 91 (на жаль, не зберігся) став осередком тодішньої столичної інтелігенції. Тут були такі діячі: Микола Лисенко, брати Тобілевичі, Михайло Коцюбинський, Олена Пчілка, Володимир Винниченко.

У листі до Михайла Грушевського він писав: «Я захопився українським національним рухом не тільки до глибини душі, а й до глибини кишені». Коли стало питання, як сформувати національно свідому націю, однією з відповідей Чикаленка було започаткування 1906 року першої і єдиної в Україні щоденної громадсько-політичної газети «Рада» українською мовою. До речі, нинішній рік — ювілейний ще й для цього видання: у вересні 1906 року вийшов перший його номер (редакція знаходилася у Києві на вул. Ярославів Вал 6).

«Щоб існувала преса, треба свідомого громадянства, а щоб було свідоме громадянство, треба, щоб існувала преса». Функціонування газети стало сенсом життя Євгена Чикаленка, він був її одноосібним видавцем. Для матеріальної підтримки довелося продати частину землі у Перешорах, щоби виручені 10 тисяч рублів вкласти у часопис. Чикаленко зауважував: «Коли навіть буде 5 передплатників, все одно видаватиму газету, бо це цілюще джерело українського відродження». Це було неймовірною Сізіфовою працею — коли не вистачало грошей, він продавав землі. У своєму «Щоденнику» Чикаленко писав: «Смерть газети — це друге Берестечко, величезний удар нашому національному рухові». Таким чином «Рада» виходила до початку I Світової війни. Також власним коштом Чикаленко видав збірки «300 найкращих українських пісень» (зібрані й оброблені ще у юнацтві), «Русско-украинский словарь», «Словник української мови» за редакцією Бориса Грінченка. Надавав фінансову допомогу журналу «Киевская Старина».

Шедрий меценат і далекоглядний громадський діяч вбачав великий сенс у розвитку письменництва як просвітницької та інтелектуальної складової суспільства і держави. Він заснував фонд підтримки українських письменників, матеріально допомагаючи Іванові Франку, Михайлові Коцюбинському та іншим літераторам. Фінансово забезпечив будівництво Українського академічного дому у Львові, виділивши 25 тисяч рублів з умовою надання там кімнат студентам із Наддніпрянської України. Нині це гуртожиток Академії друкарства, а свого часу у ньому мешкали вихованці Львівської політехніки та університету Франка.

Чикаленко обстоював запровадження української в освіті. Він підготував друге видання книжки «Розмова про мову», у якій доводив необхідність введення рід-

ної мови у навчальній сфері, пресі, науці, у державних та інших установах. З цього приводу писав Михайлові Грушевському: «Перечитайте минуле життя всіх народів, то побачите, що тільки просвіта на своїй рідній мові будить народ від віковичного сну, визволить його з темноти та бідності на ясний світ до кращого життя». Намагаючись будити національний рух, Чикаленко іноді з гіркотою зауважував: «Я не вірю в будищу нашої нації. Се нація, у котрої анархізм доведений до абсурду. „Україна — це я“. У нас перше всього на думці „я“, а громадські інтереси тільки декорація! Але в житті я держусь правила: „А ти, Марку, грай!“. Будем грати, скільки стане сили, а після нас нехай грають інші, але пісня буде та сама».

Драма особистого життя
на тлі буремних подій в Україні

Особисте життя Євгена Чикаленка було досить драматичним. З дружиною Марією Садик (побралися 1883 року) вони мали п'ятьох дітей — це Ганна (знала 28 мов), Вікторія (художниця й учениця Миколи Лисенка), Левко (відомий археолог), Петро (знав 5 мов, помічник Володимира Винниченка, секретар посольства у Стамбулі, засланий на Соловки) та Івась (заарештований 1929-го і відправлений на будівництво Байкало-Амурської магістралі в Росії). Була ще донька Євгенія, але вона померла в дитинстві. Коли вони з Марією Вікторівною прожили разом понад 25 років, у сімейному житті сталося нове велике кохання. Другою дружиною Чикаленка була Юлія Садик, племінниця Марії. Попри осуд та нерозуміння дітей, подружжя прожило 20 років, разом долаючи усі життєві негаразди. Вони мали значну різницю у віці, але Чикаленкові випало навіть поховати свою кохану жінку за пів року до власної смерті. Кожного з дітей очікувала не менш драматична доля, ніж у батька, згодом усі вони вимушено опинилися за кордоном.

Хоча Євген Чикаленко не вважав себе політиком чи державним діячем, все ж перша пропозиція очолити Центральну Раду надійшла не Грушевському, а саме йому — людині, яка усім своїм життям готувала шлях Україні до національного усвідомлення. Відмовився, бо мав загострене почуття відповідальності: «Проблема української нації полягає в тому, що вона є недоформованою». Він казав Грушевському, що неправильно спиратися на голоту, що орієнтуватися потрібно на середній клас, який має певні статки, тому що «голола завжди зрадить державу свою і піде за тими, хто багато обіцяє».

Чикаленко був практиком, аналітиком, бачив і знав зсередини суспільно-політичний устрій, а отже — передбачливо дивився у майбутнє. Людина з таким практичним досвідом дійсно могла би служити державі. До речі, від другої пропозиції очолити владу вже на посаді гетьмана він теж відмовився з тієї самої причини — політичної незрілості суспільства. Хоча на всі найскладніші державницькі питання Чикаленко давав чіткі і практичні (не теоретичні, бо теоретиків завжди багато) відповіді. Події революції 1917 року призвели до повної деморалізації російської армії, масового дезертирства на фронті. Солдати, які пройшли війну, принесли з собою інші морально-етичні норми: анархію і розбій. «...Вони одверто крали не тільки в панів та жидів, а й у своїх селян, а коли ті обереженько їм докоряли за се, то вони нахабно кричали: „Я на фронті кров проливав, а ви тут багатства збирали!“».

Як і багатьом українським інтелігентам, Чикаленкові довелося тікати від більшовицького режиму на еміграцію, яка тривала понад 10 років. З 1919 року він жив у Польщі, потім — у Чехії, Австрії, останні роки мешкав у Подєбрадах (Чехія). Як писав у спогадах, доводилося перебиватися з хліба на воду. Наситався заробляти сам, щоби ні в кого нічого не просити, а дружина влаштувалася працювати на фабрику. Отже, історія одного з найзаможніших людей України закінчувалася на чужині і в злиднях. Останній, найбільш драматичний період життя Євгена Чикаленка (1918-1929) зафіксований у безцінних «Спогадах» (1861-1907) та «Щоденнику» (1907-1917), які давно стали бібліографічною рідкістю. Тяжка шлункова хвороба і матеріальна скрута підточили здоров'я Чикаленка. 20 червня 1929 року його не стало.

Нині не вистачає таких особистостей — зі ширим серцем і світлим розумом, для яких капітал є не метою, а засобом для того, щоб відродити благополуччя рідної країни. ■

Юлія КАМІНСЬКА

Фото з Вікіпедії

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Спогад
про бл. п. Мариню
Ковальчик

Рік, який завершується, для багатьох із нас був непростим — серед іншого, через пандемію та викликані нею ускладнення. У цих дивних і важких обставинах відходили у вічність люди, свого часу активні в громаді, з якими ми не встигли попрощатись. Однією з них була Марія Ковальчик, яку всі в Білому Борі кликали Маринею.

Її непросте життя закінчилося на 86 році, напередодні цьогорічного Великдня, у Велику П'ятницю 30 квітня. Наприкінці її земного буття нею опікувалася племінниця Дарія.

Народилася Мариня в Березниці-Нижній у багатодітній родині Лазориків. У неї було дві сестри та шестеро братів. Під час акції «Вісла» в рідному селі застрелили батька, що мав інвалідність, а матір з дев'ятьма дітьми вивезли на північ і поселили в Лінові біля Білого Бору. Там Мариня одружилася із Володимиром Котиком, вихідцем з Жерниці-Нижньої. Разом вони вели сільське господарство й водночас вчилися у вечірній рільничій школі. Рано, на жаль, Мариня овдовіла, і згодом вийшла заміж вдруге. Її другий чоловік Василь Ковальчик мешкав у Білому Борі й також вів сільське господарство.

Життя не пожаліло Мариню. Переживши смерть батька, переселення, передчасний відхід обох чоловіків, якими опікувалася до кінця, вона ще й допомагала немічній мамі, братові, сестрі й братові другого чоловіка. Попри складну долю, Мариня була життєрадісною, любила бути в товаристві. Обдарована була гарним голосом, знала багато пісень, і на різноманітних зустрічах першою починала співати. Своїм талантом вона збагачувала хор «Верховина», що діяв у Білому Борі у 1972-1986 роках під керівництвом Богдана Фіцака. Незалежно від пори року та погоди вони з товаришкою Ольгою Ухрин їздили на репетиції по 10 кілометрів із Лінова автобусом, а поверталися — пішки дорогою через вечірній ліс, долаючи страх співом.

Багато років Мариня виступала у білобоському церковному хорі. Разом з іншими відспівала не одну літургію, брала участь у празниках, вінчаннях, хрестинах, похоронах і колядуваннях. Українські пісні в її виконанні записували радіожурналісти та дослідники фольклору. Любила теж вишивати. Своїми роботами Мариня прикрашала квартиру, дарувала їх рідним та друзям.

Вони з чоловіком Василем були членами нашого гуртка Українського суспільно-культурного товариства й Об'єднання українців у Польщі, долучалися до багатьох громадських заходів. Постійно передплачували «Наше слово».

Бл. п. Мариню поховали у білобоській землі, на якій вона прожила більшу частину свого життя.

Вічна їй пам'ять!

Управа та члени гуртка ОУП
в Білому Борі

КУЛЬТУРА

Режисер стрічки «Черкаси» на огляді українського кіно:

«Приїхавши до Колобжеґа,
я одразу пішов подивитися на море»

Вже вчетверте у Кошаліні та регіоні відбулася зустріч з українськими фільмами. Раніше глядачам показували класику, натомість цього разу – найновіші стрічки.

Цьогоріч кіноогляд проходив у Кошаліні, Колобжезі та Щецінку, а організатором виступав, так як і раніше, Кошалінський відділ та гурток Об'єднання українців у Польщі.

– Основна мета «Українського кіноогляду» – ознайомити польське суспільство з сучасним українським кінематографом, його культурою та історією. Також ми хочемо формувати громадянське суспільство, відкрите до національних та культурних відмінностей, – каже Роман Білас, голова місцевого відділу ОУП, організатор заходу.

У Кошаліні представили чотири фільми: «Черкаси», «Іван Сила», «DZIDZIO Контрабас» та «Гніздо горлиці», а в Колобжезі та Щецінку показали «Івана Силу» та «Черкаси». Чи не найбільше глядачі зацікавилися останньою стрічкою, адже у події взяв участь її режисер Тимур Яшенко.

У Колобжезі публіка дізналася про ідею створення фільму. Як розповів Тимур Яшенко, про оборону морського тральщика «Черкаси», заблоковано-

Режисер Тимур Яшенко (праворуч) під час презентації фільму «Черкаси» в Колобжезі. Ліворуч – Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП

го російськими військами в бухті Донузлав під час анексії Криму, він довідався з преси – сам на той час проживав у Варшаві. Історія настільки захопила режисера, що він вирішив зробити про це стрічку, яка розповідає не лише про те, як останній корабель з українським прапором на півострові 2014 року дав відсіч російському окупантові, але й про Україну загалом.

– Мене завжди приваблювало море – його енергія та сила. Сьогодні, приїхавши до Колобжеґа, я одразу пішов на нього подивитися. Тому я відчував, що це моя історія, яку я хочу розказати світові. Відвага моряків просто захопила мене – я й сам родом із Черкас, – сказав перед презентацією фільму Тимур Яшенко.

Корабель Військово-Морських сил (ВМС) України «Черкаси» на час про-

ведення навчань дислокувався у порту кримського озера Донузлав. У цей час Крим захопили «зелені чоловічки». Одне за одним судна українського флоту здавалися російським військам, і лише екіпаж «Черкас» вирішив чинити опір. На основі цих подій і знятий фільм. Режисер Тимур Яшенко, який закінчив кіношколу в Лодзі, надихнувся цим сюжетом, побачивши відеоролик, знятий моряками, коли вони перебували в оточенні росіян. Консультантом під час зйомок виступив справжній командир «Черкас» – капітан 2 рангу Юрій Федаш. На екрані його грає актор Роман Семисал, учасник АТО. Також у фільмі з'явилися троє моряків, які несли службу на цьому кораблі. Роль тральщика, який наразі захоплений російськими військами, «виконав» схожий на нього буксир «Корець», частина екіпажу якого знялась у масових сценах.

– Сценарій до фільму я писав разом із Робертом Квільманом два роки, згодом знайшов продюсера, а далі потрібно було отримати фінансування. Стрічка створена за підтримки Держкіно України та Військово-Морських сил. Вісімдесят відсотків зйомок відбувалися на морі. В Україні це перший фільм про ВМС, – сказав Тимур Яшенко.

Наразі роботу режисера презентували, окрім Польщі та України, в Австралії, Індії, Кореї та Японії. Зараз Тимур Яшенко працює над другою своєю стрічкою – про українського композитора та співака Володимира Івасюка. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

РЕКЛАМНА СТАТТЯ

«VIPoL», спонсор календаря «НС»:

«Ми хочемо показувати українське красиво»

Ваше підприємство стало спонсором щорічного календаря «Нашого слова». Чому?

Вадим КРАВЧЕНКО, власник «VIPoL»: Ми знаємо ваш тижневик. Як українська фірма, що діє на польському ринку з 2011 року, ми несемо певний тягар досвіду, а відтак – і потребу допомагати іншим українським ініціативам у Польщі. Зокрема тим, що проводить меншіна. Нам важливо переймати ваші практики, щоби почуватися в Польщі як удома. У країні, яку багато століть творили такі ж українці, як і ми. Ми не хочемо бути тут номадами (кочівниками – ред.).

Тетяна ЯРОВЕНКО, генеральна директорка «VIPoL»: На цьогорічному святкуванні Дня Незалежності України у Варшаві ми зустрілися з Ігорем Ісаєвим, який багато років співпрацює з українськими ініціативами в Польщі. Він представив нам чимало небанальних починань. І ми разом подумали: а

чому би не стати спонсором цього календаря? У листопаді ми також були генеральним партнером кінофестивалю «Україна» у Варшаві, вручили головну нагороду за найкращий короткометражний фільм. І нам здалося правильним показувати Україну красиво, бо часом у вирі роботи мігранти забувають про те, що українське – це передусім гарно. А це необхідно робити, адже ми всі тут формуємо образ нашої держави! Тому підтримувати щось українське в Польщі – це як чистити зуби зранку. Це просто необхідно робити.

Розкажіть трохи про Вашу фірму.

ВК: «VIPoL» – це агентство із працевлаштування, яке працює на польському ринку від 2011 року. Ми рекрутуємо професіоналів з України, Молдови, Грузії та Білорусі. Слідкуємо за тенденціями на польському ринку праці, який за останні роки змінився – не побоюся

сказати, глобально! – завдяки іноземним робітникам. Імігранти вже забезпечують близько десяти відсотків ВВП. Коли ми починали, цей ринок лише розвивався. Сьогодні працевлаштування іноземців для польських компаній стало не тільки звичним, а й необхідним явищем.

ТЯ: До речі, серед наших співробітників чимало російськомовних українців, а Ігор Ісаєв розповідав нам, що на останньому з'їзді ОУП обговорювали, як на них вийти. Сьогодні агентство із працевлаштування не тільки оформлює документи, а й забезпечує житлом, часом навіть харчуванням, проїздом, у кожного працівника є свій координатор, що допоможе вирішити проблеми. Ми фактично є «очима» для багатьох українців, що приїжджають працювати до Польщі. Ми відкриваємо для них цю країну, тому що багато хто відвідує її вперше.

Календар на 2022-й рік виходить із девізом: «Працюємо разом!»

ВК: Це – гасло «VIPoL». Його можна розуміти у багатьох аспектах. Важливо, що українців у Польщі сприймають крізь призму працевлаштування. Утім, нам здалося важливим показати також ініціативи польсько-української співпраці. Українці мають не лише жилку працьовитості, але й живу суспільну артерію, бо ми хочемо змінювати світ. У цьому ми дуже схожі на поляків, ми пасіонарні народи. Можливо, саме через це – на жаль – у нас були свої конфлікти, бо стикалися різні бачення. Проте, пам'ятаючи про старі рани, ми хочемо заявити: сьогодні нас єднає праця. Працюємо разом!

Власне, про рани – наступного року відзначається 75-та річниця акції «Вісла». Вона теж є в календарі?

ТЯ: Парадоксально, але це редакція відмовляла нас, українців з України,

публікувати фото про це на сторінці «квітень». Аргументи були слушні: польське військо, котре насильно виселяє людей із рідних земель, – це не те, що ми можемо розташувати під печаткою «Українсько-польська співпраця». Утім, ми швидко знайшли компромісне рішення: позначили річницю окремим текстом, проте опублікували також фото і підпис про монументальний український Народний дім у Перемішлі. Сьогодні ця установа – це спосіб «переробити» травму депортації, сказати полякам і українцям: «Нині ми працюємо разом. Gracujemy razem».

ВК: Цей календар ми висилаємо нашим партнерам в Україні і людям, які до них звертаються. Для частини з них Польща – це місце заробітку. І все. Ми хочемо показати, що це також місце нашого минулого і досягнень. Світлина Народного дому в календарі – справді велична. Дивлячись на неї, пишаєшся тим, що ти українець. Я думаю, ця емоція універсальна для моїх співвітчизників.

Які ваші плани на майбутнє?

ВК: Наступного року ми хочемо розпочати проект «Студент». Звертатимемося, а точніше, вже зараз звертаємося до українських шкіл у Польщі з проханням підказати нам талановитих учнів з України, які хочуть вчитися далі в університетах у польській столиці. Ми можемо профінансувати освіту однієї людини взаємін за співпрацю з нами в головному офісі відповідно до компетенцій студента чи студентки. Це буде хороше поєднання теорії і практики, яке допоможе молоді впевнено почуватися на ринку праці вже під час навчання. Тих, хто має пропозиції співробітництва чи просто ідеї щодо того, що ми можемо зробити разом, просимо писати нам на електронну адресу: marketolog@vipolgroup.eu або дзвонити до кол-центру: +48 222 951 709. ■

